

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ PROGRAMI

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE UYGULANAN KABAK
KEMANE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ
İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Seyithan DENİZ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR

SAMSUN
2023

TEZ KABUL VE ONAYI

Seyithan DENİZ tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR danışmanlığında hazırlanan “GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE UYGULANAN KABAK KEMANE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 1.9.2023 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	Sonuç
Başkan	Prof. Dr. Ferit Bulut Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Erdem Çağlar Ondokuz Mayıs Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Murat Kamil İnanıcı Atatürk Üniversitesi Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı	☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

Prof. Dr. Ahmet TABAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

01 /09/ 2023
Seyithan DENİZ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı : GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE UYGULANAN KABAK KEMANE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 01.09.2023 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 16

Tek kaynak oranı : % 5 çıkmıştır.

01 /09/ 2023
Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSELERİNDE UYGULANAN KABAK KEMANE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Seyithan DENİZ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Müzik Eğitimi Programı
Yüksek Lisans, Eylül/2023
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR

Bu araştırmada, Güzel Sanatlar Liselerinin açılmış olduğu tarihten günümüze Kemane dersi öğretim programlarının dönemsel değişimlerinden kaynaklanan konuların, kazanımların, tonal-makamsal dizilerin kullanılmasının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Güzel Sanatlar Liselerinde iki farklı Kemane dersi öğretim programı uygulanmıştır. yayımlanmıştır. İlki 2018 senesinde hazırlanan, onaylanan ve uygulanan öğretim programı, son olarak 2022 senesinde güncellenerek kullanılmaya devam edilmektedir. Araştırma kapsamında betimsel tarama yönteminden yararlanılmıştır. Söz konusu öğretim programlarına, Milli Eğitim Bakanlığı'nın resmi internet sitesi ile Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın arşivinden ulaşılmıştır. Ulaşılan öğretim programları betimsel analiz yöntemiyle analiz edilerek bulgulara ulaşılmıştır. Öğretim programlarının karşılaştırılması yapılırken, her sınıf düzeyindeki değişimler ayrı ayrı analiz edilerek tablolaştırılmıştır. Buna göre konu, kazanım ve tonal-makamsal dizi başlıklarına göre tablolar hazırlanarak sunulmuştur. Yapılan analizler neticesi, Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programlarında, konu ve kazanım açısından bakıldığında, uygulama ağırlıklı konu ve kazanımlara yer verildiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, her iki öğretim programında da tonal yapıdaki dizilerden ziyade makamsal yapıdaki dizilere ağırlık verildiği tespit edilirken söz konusu öğretim programlarının ikisinde de faydalanılan makamsal dizilerin aynı olması dikkat çekmiştir. Buna göre, öğretim programlarında tonal-makamsal anlamda herhangi bir değişime gidilmediği görülmüştür. Özellikle 9. sınıf konu ve kazanım sayılarının 2018 öğretim programı kapsamında fazlalığı dikkat çekerken, 2022 öğretim programı kapsamında hem konuların hem de kazanımların birleştirilerek sayıca azaltıldığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular ve sonuçlar ışığında önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Güzel Sanatlar Liseleri, Çalgı Eğitimi, Kabak Kemane, Öğretim Programı

ABSTRACT

EXAMINATION AND EVALUATION OF THE TEACHING PROGRAMS OF THE KABAK KEMANE LESSON APPLIED IN FINE ARTS HIGH SCHOOLS

Seyithan DENİZ
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Fine Arts Education
Music Education Programme
Master, September/2023
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Erdem ÇAĞLAR

In this research, it is aimed to evaluate the subjects, achievements, use of tonal-modal scales arising from the periodic changes of the Kemane lesson teaching programs since the establishment of Fine Arts High Schools. Two different Kemane lesson teaching programs were applied in Fine Arts High Schools has been published. The curriculum, which was first prepared, approved and implemented in 2018, continues to be used by being updated in 2022. Within the scope of the research, descriptive scanning method was used. The aforementioned curricula were accessed from the official website of the Ministry of National Education and the archive of the Board of Education and Discipline. The curricula reached were analyzed with the descriptive analysis method and the findings were reached. While comparing the curricula, the changes in each grade level were analyzed separately and tabulated. Accordingly, tables were prepared and presented according to the titles of subject, acquisition and tonal-modal scale. As a result of the analyzes made, it was determined that in the Fine Arts High School Instrument Training-Kemane course curriculum, when viewed in terms of subject and achievement, practice-oriented subjects and acquisitions were included. However, it was determined that in both curriculums, it was determined that the scales in the modal structure were emphasized rather than the scales in the tonal structure. Accordingly, it has been observed that there has not been any change in the tonal-modal sense in the curriculum. While the number of 9th grade subjects and acquisitions was particularly high within the scope of the 2018 curriculum, it was determined that both the subjects and the acquisitions were reduced in number within the scope of the 2022 curriculum. Suggestions are given in the light of the findings and results obtained.

Keywords: High Schools of Fine Arts, Instrument Education, Kabak Kemane, Curriculum

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitimim, araştırmalarım ve çalışma sürecim boyunca desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Erdem ÇAĞLAR' a, değerli vaktini ayırıp destekleriyle yanımda olan Dr. Öğr. Üyesi Murat Kamil İNANICI'ya ve Prof. Dr. Ferit BULUT'a ve hayatımın her anında sonsuz destekleriyle arkamda duran değerli aileme teşekkürlerimi sunarım.

Seyithan DENİZ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Sayıtlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	7
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Kavramsal Açıdan Kabak Kemane	8
2.2. Tarihsel Açıdan Kabak Kemanenin Gelişim Süreci	9
2.3. Yapısal Olarak Kabak Kemanenin Özellikleri	14
2.4. Kabak Kemane Çalgısının Akort ve Ses Sistemleri	15
2.5. Çalgı Eğitimi	19
2.6. Kabak Kemane Eğitimi	20
2.7. Güzel Sanatlar Liseleri (GSL)	22
2.7.1. Tarihsel Açıdan Güzel Sanatlar Liseleri	22
2.8. Güzel Sanatlar Liselerinde Kabak Kemane Eğitimi	26
2.9. Güzel Sanatlar Liseleri Kabak Kemane Öğretim Programı	26
2.9.1. Öğretim Programının Genel Amaçları	27
2.9.2. Öğretim Programının Uygulanması	29
2.9.3. Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlar	33
2.10. Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitimi-Kemane Ders Kitapları	35
3. YÖNTEM	36
3.1. Araştırma Modeli	36
3.2. Veri Kaynağı	36
3.3. Verilerin Toplanması	36
3.4. Verilerin Analizi	37
4. BULGULAR	38
4.1. 9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları Kapsamında Yer Alan Konular ile İlgili Bulgular	38
4.2. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular	40
4.3. 11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular	42
4.4. 12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular	43
4.5. 9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular	46
4.6. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular	51
4.7. 11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular	54
4.8. 12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular	57
4.9. 9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular	60

4.10. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular.....	61
4.11. 11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular.....	62
4.12. 12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular.....	63
5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	64
KAYNAKLAR	69
ÖZ GEÇMİŞ.....	71

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Ahmedoğlu Şükrüllah'ın çiziminden İkliğ	10
Şekil 2.2. "Küme Faslı Sahnesi" isimli minyatür-Levni	11
Şekil 2.3. XVIII. asırda Osmanlı sarayında İkliğ çalmakta olan kız	11
Şekil 2.4. XVIII. asır kadın eğlencesi, damla kadın tamburu, İkliğ çalan kadın sazendeler	12
Şekil 2. 5. XVIII. asır Sadrazam nüshası Surname, meydan faslı esnasında İkliğ çalan sazende	12
Şekil 2.6. Kabak Kemane çalgısı ve yayı	14
Şekil 2.7. Kabak Kemane çalgısı akort sistemi-I	16
Şekil 2.8. Kabak Kemane çalgısı akort sistemi-II	17
Şekil 2.9. Kabak Kemane çalgısı ses genişliği	18

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1. GSL 9. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri.....	33
Tablo 2.2. GSL 10. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri.....	34
Tablo 2.3. GSL 11. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri.....	34
Tablo 2.4. GSL 12. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri.....	34
Tablo 4.1. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi konuları	38
Tablo 4.2. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi konuları	39
Tablo 4.3. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları	39
Tablo 4.4. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi konuları	40
Tablo 4.5. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi konuları	41
Tablo 4.6. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf konularında benzerlik ve farklılıklar	41
Tablo 4.7. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi konuları	42
Tablo 4.8. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi konuları	42
Tablo 4.9. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları	43
Tablo 4.10. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi konuları	44
Tablo 4.11. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi konuları	44
Tablo 4.12. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları	45
Tablo 4.13. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	46
Tablo 4.14. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	48
Tablo 4.15. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları	50
Tablo 4.16. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	51
Tablo 4.17. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	52
Tablo 4.18. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları.....	53
Tablo 4.19. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	54

Tablo 4.20. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	55
Tablo 4.21. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları.....	56
Tablo 4.22. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	57
Tablo 4.23. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi kazanımları.....	58
Tablo 4.24. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları.....	59
Tablo 4.25. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	60
Tablo 4.26. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	61
Tablo 4.27. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	61
Tablo 4.28. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	62
Tablo 4.29. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	62
Tablo 4.30. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	63
Tablo 4.31. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi ton ve makamları.....	63
Tablo 4.32. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı tüm sınıf düzeylerindeki ton ve makamsal dizilerin benzerlik ve farklılıkları	64

1. GİRİŞ

Tarihte müzik üzerine araştırmacı, sanatçı ve filozoflar tarafından çeşitli tanımlar yapılmıştır. Babacan (2011) müziği; “hüzün, sevinç vb. hislerin açıklanmasında, farklı kültürlerin tanınmasında, kültürel ve sosyal olarak iletişimde bulunmada mühim bir araç olmasının yanında bilimsel manada araştırılan bir alan ve kültürel bir kaynak” olarak tanımlamıştır. Müzik, doğumdan ölüme kadarki süreçte yaşamsal boyutu irdeleyerek bunu ses yoluyla ifade eden bir araçtır. Bu önemli sanat dalının eğitiminde insanların konuya olan hâkimiyeti, kazanımlarının beceri yoluyla sanata dönüştürmeleri süreci önemlidir. Konuyla ilgili olarak Ünal (1989), “toplumların ve kişilerin çalışkan, saygın, üretken, sağlıklı, çağdaş ve uyumlu olmaları amacıyla davranışların ve düşüncelerin eğitimidir” ifadeleriyle müzik tanımını yapmıştır.

Elbette ki tüm dünya genelinde müzik oldukça önemli bir sanat olarak kabul görmektedir. Bu doğrultuda da alanla ilgili önemli çalışmalar, eğitimler veren kurumlar açılmış ve faaliyetler yürütölmüştür. Tüm disiplinlerde olduğu gibi, bu kurumlarda da kazanım odaklı öğretim programları hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Eğitim, kişinin doğumundan başlayıp öldüğü zamana dek devam eden çok kapsamlı ve uzun vadeli bir süreçtir. En genel tanımlama ile eğitim, kişinin davranışlarında kendi yaşanmışlıkları aracılığıyla ve kasıtlı bir şekilde istendik değişim oluşturma sürecidir (Ertürk, 2013: 13).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu kapsamında eğitim; örgün eğitim ve yaygın eğitim olacak şekilde iki temel bölüme ayrılmıştır. Örgün eğitim; ilk, orta ve yüksek şeklinde adlandırılan eğitim kurumlarına ayrılmakta, hiyerarşik bir sırada, öğrencileri hem bir sonraki eğitim yaşamlarına hem de geleceğe hazırlamaktadır. Örgün eğitimle alakalı birçok tanımlama yapılmış olmasıyla beraber (UNESCO, 1985: 52; Taymaz, 1992: 3) genel olarak tanımlar içerisinde vurgulanmakta olan ortak hususlar; belirli bir yaş dönemindeki kişilere, okul adı verilen eğitim kurumu altında tam zamanlı, tertipli ve düzenli şekilde gerçekleştirilen planlı ve programlı eğitimlerdir. Okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim, örgün eğitim sistemi içerisinde yer almaktadır.

Yaygın eğitim; örgün eğitim sisteminin haricinde sistemli, programlı ve planlı bir biçimde yürütölmektedir. Yaygın eğitimde çeşitli amaçlar bulunmaktadır. Örgün

eğitim s¼recine devam edemeyenlere ya da eğitimlerini bir sebepten yarıda bırakmak mecburiyetinde kalanlara ikinci bir şans olarak değerlendirilebileceği gibi herhangi bir meslek için hazırlık yapmak veya çalışmakta olan bir bireyin işini geliştirebilmesi amacıyla gereken bilgi ve becerileri edindirmek için hizmet içinde yapılabilmektedir (G¼neř, 1996: 4).

Genel olarak eğitimin bu iki temel b¼l¼m¼ hakkında bilgiler verildikten sonra, araştırma kapsamında mesleki eğitim konusuna kısaca değinilmiştir. Mesleki eğitim; ¼lke genelindeki kalkınmanın ve b¼y¼menin hızlandırılabilmesi, istihdamın arttırılabilmesi ve s¼z konusu ¼lkenin rekabete dayalı g¼c¼n¼n çoğaltılabilmesi bakımlarından son derece m¼himdir. ¼lkelerin gelişmesi ve kalkınmasında end¼strileřmenin ana oğesi olan bilgi, beceri ve alışkanlıkları olan, nitelikli insan g¼c¼n¼n yerleştirilebilmesinde çok m¼him bir yeri bulunmaktadır. Zira nitelikli insan g¼c¼n¼n bilgi ve becerisi, iktisadi başarının ve kalkınmanın da temelini oluşturmaktadır (Gezgin ve Hořg¼r¼r, 2005). Bu bağlamda bilhassa iç d¼nyasının (hizmet, ticaret ve sanayi sekt¼rlerinin) gereksinim hissettiği nitelikli insan g¼c¼n¼n gerek eğitilmesi gerekse yetiştirilmesinde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının ¼nemini ortaya koymaktadır (Uçar ve ¼zerbař, 2013). Mesleki eğitim vermekte olan kurumlar; ¼lkenin nitelikli ve iyi eğitilmiş iç g¼c¼n¼ piyasaya kazandıran, bu sayede gerek birey gerekse toplumun refahına çok m¼him katkılar sunan kurumlardır. Buna g¼re, mesleki ve teknik eğitim kapsamı içerisinde ¼rg¼n eğitim d¼zeyinde verilen eğitimler; Mesleki Eğitim Merkezleri, ok Programlı Anadolu Liseleri ve Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri olacak şekilde ¼ okul t¼r¼nde yapılmaktadır. Yaygın eğitim d¼zeyinde verilen eğitimler ise Mesleki Açık ¼đretim Liselerinde gerçekleştirilmektedir. S¼z konusu eğitim kurumları arasında m¼zik alanında bireylerin yetiştirilmesi amacıyla kurulmuş olanlar da bulunmaktadır.

Mesleki m¼zik eğitimi veya diğer ismi ile profesyonel m¼zik eğitimi, m¼zięin tamamında veya belirli bir dalında, m¼zięe karşı ilgisi ve becerileri olan bireylerin meslekte gerekli olan birikimi, tutumları ve yeterli seviyede eğitimi almasını sağlayan kavramdır. M¼zikoloji, m¼zik teknolojileri, m¼zik ¼đretmenlięi, yorumculuk veya bestecilik gibi farklı alanlarda kişilerin kendilerini mesleki olarak yetiştirmelerini sağlayan bir daldır. M¼zik ile alakalı alan bilgileri, meslek bilgisi ve planlamayı kapsamaktadır. Genelde ¼rg¼n eğitim kurumları kapsamında verilmekte olan bu t¼r, kimi ¼zel yeteneğe sahip bireylerde çok erken yaşlarda başlamaktadır. Kişi, s¼z

konusu eğitimi almaya hangi yaşta başlarsa başlasın bu eğitimin devam eden süreçleri içerisinde mesleki alan bilgisine daha fazla önem gösterilmektedir (Uçan, 2018: 27).

Mesleki müzik eğitimi almakta olan kişinin güçlü bir alan bilgisine sahip olması ve müzikal kültürü detaylı biçimde biliyor olması, kişinin ciddi bir müzikal temele oturmasına katkı sunmaktadır. Kişinin yeteneği ve ilgisi doğrultusunda eğitime ve derslere aktif katılım sağlaması, kişinin her zaman faydasına olmaktadır. Söz konusu eğitim ile kişi sadece mesleğini sağlam yapmayı değil, profesyonelleşmeyi, kendisini geliştirmeyi ve özgüven sahibi olmayı da öğrenmektedir (Uçan, 2018: 28).

Gerek örgün gerekse yaygın eğitimdeki mesleki müzik eğitimi veren kurumlar için öğretim süreci, öğrencilere verilmesi hedeflenen kazanımlar temeline göre belirlenmektedir. Buna göre örgün eğitim kurumları için belirlenen kazanımlar ilgili komisyonca hazırlanmaktadır. Eğitim öğretim süreci içerisinde öğrencilerde hedeflenen kazanımlara yönelik olarak hazırlanan ders kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] onayını da aldıktan sonra okullara dağıtılmaktadır. Ülkemizde müzik eğitimi üzerine titiz çalışmalar yürüten pek çok kurum açılmıştır. İlk başlarda müzik öğretmenliği fakülteleri, konservatuarlar, güzel sanatlar fakültelerine ağırlık verilmiş olsa da sonraları müzik eğitiminin çok daha küçük yaşta başlamasının verimli olacağı düşüncesinden hareketle güzel sanatlar liseleri (GSL) ve konservatuarların ilkokul, ortaokul ve lise bölümleri hızla faaliyete geçirilmiştir.

Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi (AGSL), ilk olarak İstanbul'da 1989 yılında faaliyetine başlamıştır. Kurumun amacı, MEB GSL Yönetmeliği kapsamında ifade edildiği üzere, öğrencilerin güzel sanatlarda yetenek ve ilgileri doğrultusunda eğitim-öğretim almalarıdır. Bununla birlikte, alanlarında araştırma ve sorgulamaya öncelik vermelerini, yeteneklerine göre uygulamaları kullanabilmeleri ve yorum yapabilmeleri, özel yetenek gerektirmekte olan yükseköğretim programlarına hazırlanabilmeleri, üretken ve yaratıcı bireyler olarak yetişmeleri, gerek ulusal gerekse uluslararası sanat yapıtlarını tanıyarak onlar hakkında yorumlarda bulunabilmeleri hedeflenmiştir. Bu amaç doğrultusunda, MEB'e bağlı olan tüm GSL için de öğretim programları hazırlanmış ve ihtiyaç duyulduğunda programlar güncellenmiştir.

Bu öğretim programlarında ana çalgı öğretimi, müziksel işitme, okuma ve yazma eğitimi, ses eğitimi, koro eğitimi, piyano öğretimi, orkestra çalışmaları vb. yer almaktadır. Bu programlarda yukarıda da bahsedildiği gibi konular, kazanımlar, hedefler ve yöntemler yer almaktadır.

Her şeyin hızla değiştiği teknoloji çağında müzik eğitimi için yazılmış olan öğretim programları da ihtiyaç duyulması halinde değiştirilerek, revize edilerek veya en baştan çağa uygun hale getirilerek tekrar yazılmaktadır. Çalışmanın kapsamı, söz konusu değişimler göz önünde tutularak hazırlanmış ve GSL’nde kullanılmakta olan 9, 10, 11 ve 12. sınıf Kabak Kemane dersi öğretim programlarıyla sınırlanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişim, bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak tüm sosyo-kültürel hayatı değişime sürüklemiştir. Buna ek olarak insanlarda, toplumlarda beğeni, eğlence ve sanat anlayışı da sürekli değişmektedir. Bu durum, eğitim programlarında da güncelleme gerekliliğini ortaya koymaktadır. GSL’nde de başlangıçtan bugüne kadar birçok dersin içeriğinde yenilikler, değişimler görülmektedir. Kemane derslerinde değişim yaşanmış, bu derse ilişkin günümüze kadar iki defa öğretim programı hazırlandığı tespit edilmiştir.

Bu programlar;

1. 2018 yılı MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü GSL Çalgı Eğitimi –Kemane Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar),
2. 2022 yılı MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü GSL Çalgı Eğitimi-Kemane Dersi 9, 10, 11 ve 12. sınıflar Öğretim Programı, şeklindedir.

Görüldüğü üzere, GSL “Çalgı Eğitimi-Kemane” öğretim programında, ilki 2018 yılında, ikincisi ise 2022 yılında olmak üzere iki defa düzenleme yapılmıştır. Bu düzenleme, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından onaylanarak yayımlanmıştır.

Programlarda yer alan değişiklikler konu, içerik, kazanım, Kabak Kemane dersinde işlenen makamlar ve tonlar olarak görülmektedir. Bu sebeple Kabak Kemane dersleriyle ilişkili konular, içerikler türlü boyutlarıyla incelenmiş, değerlendirilmiş ve çalışmanın temeli belirlenmiştir. Bu hedeften hareketle, çalışmanın ana problemi; “GSL’nde daha önce uygulanan 2018 ve yürürlükte olan 2022 Kabak Kemane dersi öğretim programları arasındaki farklılıklar nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

1. GSL’nde daha önce uygulanan 2018 ve yürürlükte olan 2022 Kemane dersi öğretim programında yer alan konularda farklılık göstermekte midir?

a. GSL 9. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan konular arasında farklılık göstermekte midir?

b. GSL 10. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan konular arasında farklılık göstermekte midir?

c. GSL 11. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan konular arasında farklılık göstermekte midir?

d. GSL 12. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan konular arasında farklılık göstermekte midir?

2. GSL'nde daha önce uygulanan 2018 ve yürürlükte olan 2022 Kemane dersi öğretim programında yer alan kazanımlarda farklılık göstermekte midir?

a. GSL 9. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan kazanımlar arasında farklılık göstermekte midir?

b. GSL 10. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan kazanımlar arasında farklılık göstermekte midir?

c. GSL 11. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan kazanımlar arasında farklılık göstermekte midir?

d. GSL 12. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan kazanımlar arasında farklılık göstermekte midir?

3. GSL'nde daha önce uygulanan 2018 ve yürürlükte olan 2022 Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlarda farklılık göstermekte midir?

a. GSL 9. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlar arasında farklılık göstermekte midir?

b. GSL 10. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlar arasında farklılık göstermekte midir?

c. GSL 11. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlar arasında farklılık göstermekte midir?

d. GSL 12. sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlar arasında farklılık göstermekte midir?

e. GSL 9, 10, 11 ve 12 sınıf Kemane dersi öğretim programında yer alan ton ve makamlarda farklılıklar var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2018 ve 2022 yıllarında iki kez hazırlanarak MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayımlanan Kabak Kemane dersine ilişkin program, programa bağlı konular, kazanımlar, tonal ve makamsal diziler bakımından yapılan değişiklikler ele alınarak incelenmiştir. Bu inceleme, ilgili dersin GSL'ndeki 9, 10, 11 ve 12. sınıf seviyelerini kapsamaktadır. 2018 yılından itibaren kabak kemane derslerine ait program farklılıklarının belirlenmesi ve sonuçlarının değerlendirilmesi araştırmanın temel amacıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bireyi merkeze alan eğitim sisteminde hayata dair değişiklikler, zaman ve şartların değişimi gibi gerekçelerle eğitim sisteminde ve onun alt yapısını oluşturan ders programlarında değişimi ve yeniliği beraberinde getirmektedir. Kaçınılmaz bir kabullenme ve gereklilik gibi görülen eğitim programlarında değişim ve revize işlemleri, öğrencilerin zamana ayak uydurabilmeleri açısından oldukça önemlidir. Bu durum, herkes tarafından kabul edilmiş bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Bireyin ve toplumun menfaatine olan bu durum, yeni programların kabullenilmesinde ve uygulanmasında da kolaylık sağlamaktadır. Programların işlerlik kazanması, programın etkisinin artması ve kazanımların verimli olması, eğitim alanlarının değişime açık olması, kolay uyum sağlayabilmeleri gibi önceliklere bağlıdır. Bu nedenle geçmiş programlar ile güncel programların farklılıkları, değişiklikleri, etkileri ve sonuçları çok iyi irdelenmelidir. Bu, verimliliğin artırılması için önemli bir ihtiyaçtır. GSL'nde verilmekte olan kabak kemane derslerinde uygulanan önceki ve güncel eğitim programlarındaki değişiklikler, hazırlanan bu çalışmayla tespit edilmiştir.

GSL Kemane dersi öğretim programlarında ilk hazırlık ve yayımlanma süreci 2018 yılında yapılmıştır. Çalgı eğitimi- kemane öğretim programındaki ilk değişiklik ise 2022 yılında gerçekleşmiştir. Araştırmanın, birçok kişiye fikir verme noktasında önem arz etmesinin yanında; program hazırlamak, öğretim kitabı yazmak isteyen ilgili uzmanlara kaynak olması beklenmektedir. Bununla birlikte araştırma, eğitim programını aktif olarak kullanan öğretmenlere kemane öğretimi hususunda yardımcı olma noktasında önemlidir. Eğitim programlarındaki değişiklikleri araştırmak üzerine birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen, Kabak Kemane dersi programına ilişkin

benzer bir çalışmanın henüz yapılmamış olması sebebiyle de araştırma özgün olma özelliğini taşımaktadır.

1.4. Sayıtlar

Araştırma kapsamında; Kemane dersi öğretim programlarının haricinde kemane çalgısına ilişkin yazılmış akademik kaynaklardan elde edilen bilgilerin, araştırma için yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. MEB çerçevesinde hazırlanmış olan 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programları ile

2. Söz konusu öğretim programlarının konu, kazanım, tonal-makamsal dizilerde yapılan değişiklikler ile

3. GSL’nde verilmekte olan “Çalgı Eğitimi-Kemane” dersi ile

1.6. Tanımlar

Bu bölümde, çalışmada kullanılan bazı terimlerin hangi anlamda kullanıldığına dair tanımlamalar yapılmıştır.

Müzik Eğitimi: Bir müziksel davranış edindirme, müzikal davranış değişikliği ortaya koyma, bir müziksel davranışta değişim sürecidir (Uçan, 1997).

Mesleki Müzik Eğitimi: Müzik konusunda yeterlik gösteren kişilerde bu mesleğin gerektirdiği müziksel davranışı, birikim ve tecrübeyi amaçlayan süreçtir (Uçan, 1997).

Çalgı Eğitimi: Çalgı eğitimi bireyin yeteneklerini geliştirirken, bireyin müzikle ilgili genel bilgilerini desteklemekte ve onun müzik beğenilerini üst düzeye taşımaktadır (Tanrıverdi, 1997).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu başlık altında; kavramsal olarak kabak kemane çalgısı, çalgının tarihsel gelişim süreci, yapı bakımından özellikleri, çalgı eğitimi, kabak kemane eğitimi, Güzel Sanatlar Liselerinin [GSL] tarihsel süreci, GSL’de okutulmakta olan kabak kemane eğitimine değinilmiştir. GSL kabak kemane öğretim programı; amaç, uygulama ve kazanımlar yönünden incelenmiş, son olarak da GSL Çalgı Eğitimi-Kemane ders kitapları hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Kavramsal Açıdan Kabak Kemane

Ülkemizde geleneksel Türk halk müziğinde kullanılan çalgılardan biri kabak kemandir. Kabak kemane yaylı çalgılar grubundadır. İlk başlarda Teke yöresi olarak adlandırılan Burdur, Isparta, Antalya ve Muğla’da yerel Türk halk müziği çalgısı olarak kullanılmıştır. Daha sonraları ise özellikle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla birlikte daha çok bölgede duyulmaya başlamış, günümüzde ise ülkemizin her bölgesinde yöresel türkülerin vazgeçilmez çalgılarından biri konumuna gelmiştir.

Adından da anlaşılacağı üzere gövde kısmı su kabağından yapılmaktadır. Sap kısmında genellikle gürgen ağacı kullanılmaktadır. Yapım sürecinde ise su kabağının ağız kısmı 8 ile 12 cm çapında açılmaktadır. Açılan bu kısma dana kalbinin zarı yani yürek zarı gerilmektedir. Gürgenden hazırlanmış sap kısmı ise üst taraftan gövdenin içine yerleştirilmektedir. Gövdeye yerleştirilen sap, alt kısımdan yaklaşık 8 cm kadar dışarı çıkarılarak uzantı oluşturulmaktadır. Böylece bir eşiğin oluşturulması sağlanmaktadır. Oluşan eşiğin arası 32-33 cm’dir. Çalgının toplam uzunluğu ise yaklaşık 70 cm’dir (Çelik, 2018: 188).

Bilinen en eski kabak kemane iki telli olsa da üç telli olanlarına da rastlanmaktadır. Günümüzde ise dört telli ve bazen de beş telli olanları kullanılmaktadır. Literatürde Antalya’nın Serik ilçesine bağlı Demirciler ve Yumaklar köyünde halen iki telli şeklinin kullanıldığı görülmüştür. Aydın İncirliova ve İzmir Tire bölgelerinde ise üç telli kabak kemaneler kullanılmaktadır. Kabak kemande görülen değişimle birlikte günümüzde en çok kullanılan şeklinin dört telli olduğu ve birinci sıradaki en ince telden itibaren “re-la-re-la” düzeniyle akort edildiği bilinmektedir. Dört tellilerde çelik bağlama telleri tercih edilmektedir. En altta bulunan birinci telde 0.20, bir üstteki ikincisinde 0.30 ölçülerinde bağlama teli

kullanılmaktadır. Üçüncü sırada ince sırma, son sırada ise kalın sırma bağlama telleri tercih edilmektedir (Çelik, 2018: 189).

Çok eski zamanlardan beri kullanılagelen bu önemli çalgı, zamanla değişime uğramış ve şartlara göre güncellenmiştir. Ne var ki bu önemli çalgının temel tınısında önemli bir değişiklik olmamıştır.

2.2. Tarihsel Açıdan Kabak Kemanenin Gelişim Süreci

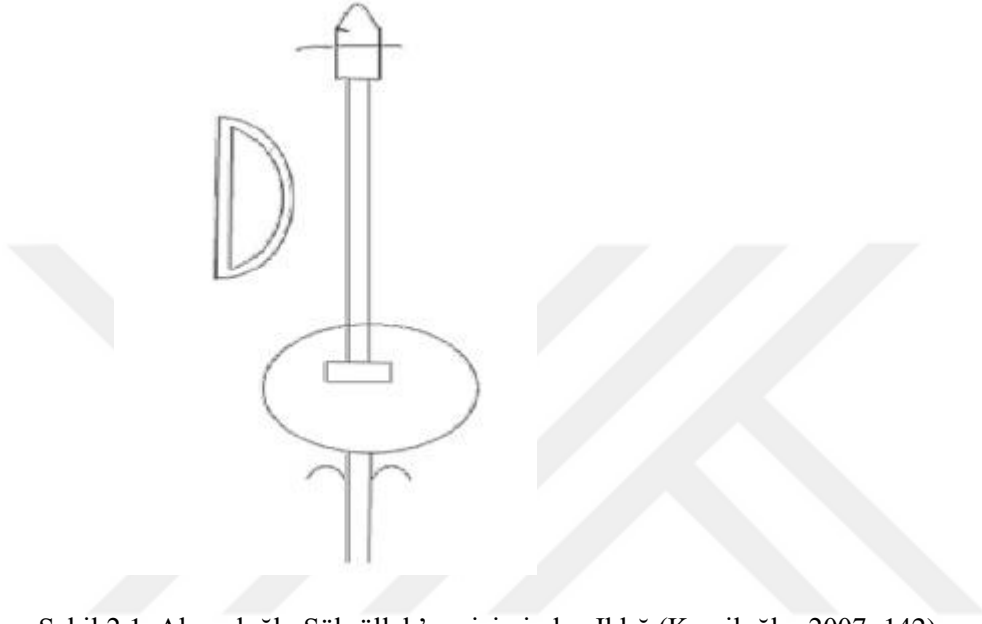
Türk halk müziğinde çalgılar sınıflandırıldığında, kabak kemane yaylı çalgılar sınıfında değerlendirilmektedir. Ülkemizde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun (TRT) da kurulması ile birlikte Türk halk müziği alanında derlemelerin sayısı hızla artmış, halk çalgılarının araştırılmasına önem verilmiş, bu sayede kabak kemanenin de bilinirliği ve yaygınlığı artmıştır. Ülkemizde kabak kemanenin iki telli olarak kullanılmaya başlandığı dönemlerin de öncesine gidildiğinde ise bu önemli çalgının atasının "İklığ" olduğu ve onunda Orta Asya'da kullanıldığı görülmüştür. Türk musiki tarihine bakıldığında en eskilerden günümüze kadar gelen nadir çalgılardan birinin "İklığ" olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde "halk çalgısı" ya da "halk müziği çalgısı" adlarıyla kendisine yer bulan çalgı, özellikle Toros Yörükleri tarafından halen kullanılmaktadır (Özdemir, 2020: 2).

Uygur Türklerinde İklığ yerine "Kopuz" ismi kullanılmıştır. Kopuzu ok (yay) ile çaldıklarından dolayı Kopuza "oklu Kopuz" demişlerdir. Bu isim zamanla söyleyiş kolaylığı ile "oklu" yani "İklığ" adını almıştır. Özcan (2017: 18) konuyla ilgili şu ifadelerle yer vermiştir:

Uygurlar döneminin temel çalgısı Kopuz olarak bilinmektedir. Kopuz, ilk zamanlar yay (ok) ile çalınmış, sürtmeye daha yatkın farklı Kopuzlar üretilmiş ve söz konusu yeni hali için "oklu Kopuz" isminin verilmiş olması olasıdır. Kopuz ile ok sözcüklerinin bir araya gelmesi zaman içerisinde kısaltılmış ve yaylı çalgı için bazıları yine yalnızca "Kopuz", bazıları ise "oklu (İklığ)" ifadelerini kullanmıştır. Nitekim Asya kıtasında "Kopuz" adlı oklu çalgı hâlihazırda bulunmaktadır ve şaman merasimlerinde ve oyunlarında halen yer almış olması tarihi açıdan önemli bir argümandır.

Literatürde İklığ ile ilgili ilk veriler ve değerlendirmeler, 14. yüzyılın son çeyreğinde Bursa'da Ahmedoğlu Şükrullah tarafından kaleme alınmıştır. Yazar, bu eserinde Türk müziği çalgılarının yapım tekniklerini anlatır. Ahmedoğlu Şükrullah

tarafından yazılmış olan bu Türkçe edvar, sonrasında Kamiloğlu tarafından incelenmiştir. Söz konusu eserin on yedinci faslında İklığ ile alakalı yaylı saz grubunda yer alan İklığın şekli çizilmiş ve yapım teknikleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Yapımında gövdesinin ince olması önerilmiş ayrıca yüzüne gerilen derinin de ceylan derisinden olması tavsiye edilmiştir. Şekil 2.1’de Ahmedoğlu Şükrullah’ın çizimiyle İklığ görseli paylaşılmıştır.

Şekil 2.1. Ahmedoğlu Şükrullah’ın çiziminden İklığ (Kamiloğlu, 2007: 142)

Özellikle İslamiyet’in yayılmasının hız kazandığı 16. yüzyıldan itibaren İklığın Arap yarımadasından çıktığı ve önce Afrika’ya yayıldığı, ardından da İspanya üzerinden Avrupa’ya yayıldığı görülmüştür. İklığın Arap ülkelerindeki ifadesi olan “rebab”, özellikle Endülüs bölgesindeki İslamiyet kültürünün etkisiyle İspanya’da tanınmıştır. Hatta bu dönemlerde, özellikle İtalya’da kendisine yer bulan bu çalgı, Gasparo da Salo’ya esin kaynağı olmuş ve onun kemanı yapmasına vesile olmuştur. Bu durum ansiklopedilerde yer bulmuş ve cep kemanının kökeninin rebek (rebab-İklığ) olduğu ifade edilmiştir (Büyük Larousse, 1986a: 1). Farklı basılı kaynaklarda da bu durum, benzer ifadelerle yer almış günümüzde kullanılan keman ailesinin rebab’a dayandığı, onun da kökeninin İklığ olduğu yazılmıştır. Başka çalgılara ve kültürlere de ilham olan bu çalgı, Levni’nin minyatüründe kendine yer bulmuştur. Özcan (2017: 37) ise Osmanlı İmparatorluğunda özellikle 16 ve 17. yüzyıllarda İklığın önemli bir çalgı olarak itibar gördüğünü ifade etmiştir. Levni’nin bahsi geçen küme faslı sahnesini resmettiği minyatüründe (Şekil 2.2) İklığın yer alması, bunu açıklayan somut

bir örnektir. Öyle ki eserde öndeki iki müzisyen mıska, hemen ardındaki ikisinin de İkliğ çaldığı görülmektedir.

Şekil 2.2. “Küme Faslı Sahnesi” isimli minyatür-Levni (Gökçen, 2017)

İkliğ, Osmanlı saraylarının müzik ortamlarının önemli ve aranan çalgıları arasındadır. Levni'nin minyatüründe yer bulan İkliğ, fasıllarda da icra edilen bir çalgı olmuştur. Yine 18. yüzyıl Osmanlı sarayına ait görsellerde de İkliğın aktif bir çalgı olduğu görülmektedir. (Şekil 2.3, Şekil 2.4, Şekil 2.5).

Şekil 2.3. XVIII. asırda Osmanlı sarayında İkliğ çalmakta olan kız (Özcan, 2008: 44).

Şekil 2.4. XVIII. asır kadın eğlencesi, damla kadın tamburu, İkliğ çalan kadın sazandeler (Güneygül, 2020: 145)

Şekil 2. 5. XVIII. asır Sadrazam nüshası Surname, meydan faslı esnasında İkliğ çalan sazende (Güneygül, 2020: 145)

Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle yükseliş döneminde saray ve çevresinde aktif olan İkliğ, gerileme döneminde de kısmen etkisini sürdürmüştür. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde Mehterhane kapatılmış ve yerine batılı yapıya uygun görülen “Mızıka-yı Hümayun” kurulmuştur. Batı kültürüne yakın olan tarzda müziğin icrasıyla birlikte birçok Türk müziği çalgısı görevini yitirmiş veya eski etkisini kaybetmiştir. Gözden düşen çalgılardan biri de İkliğ olmuştur. Batı kültürüne ait olan ve İkliğ ile benzer görevleri üstlenmiş olan çalgıların ön plana çıkması ile birlikte Osmanlı saraylarında önce müzisyenlerin bıraktığı bu çalgı, sonrasında da akıllardan çıkmıştır. Tanzimat sonrasında, Ahmet Vefik Paşa'nın kaleme aldığı “Lehçe-i Osmani” adlı sözlükte söz konusu çalgı son kez kendine yer bulmuştur (Gazimihal, 1958: 40). Ne var ki saray ve çevresinde kısa sürede unutulmuş olsa da İkliğ halk tarafından korunmuştur. Daha uzun süre saygınlığını halka borçlu olan bu çalgı, XX. yüzyılda

dahi Anadolu'da köylerde çeşitli isimlerle varlığını sürdürebilmiştir (Özcan, 2017: 41).

Anadolu'da halk tarafından kullanılan bu çalgı, farklı bölgelerde farklı isimlerle anılmıştır. Elbette benzer durum, kökleri Orta Asya'ya dayanan kabak kemane için de söylenebilir. Urhan (2014: 1), ok ile çalınan bu önemli çalgının yaygınlığından dolayı Orta Asya'da farklı bölgelerde farklı isimlerle anıldığını ifade etmiştir. Anadolu'da ise menşei su kabağı olduğu için basitçe "kabaktan kemane" ismi verilmiş olsa da sonraları "kabak kemane" olarak anılmıştır. Çıkardığı ses ile ilişkilendirilerek Niğde bölgesinde "gıvgıv", Denizli de "gıvgı", Trakya'da "gıygı", Çorum ve Samsun taraflarında "gıygırak", Malatya ve İzmir yörelerinde ise "gıy gıy" gibi birbirine yakın isimler yakıştırılmıştır.

İklığın Anadolu'da kabul görmesi ve kullanılması neticesinde bazı yerlere isim dahi olmuştur. Giresun'a bağlı Dereli ve diğeri de Keşap'ta olmak üzere iki farklı köye İklıkçı ismi verilmiştir. Yine Manisa'nın Demirci ilçesi Yarbasan bucağına bağlı bir İklıkçı köyü bulunmaktadır.

Gazimihal (1958: 43) İklığ yerine kullanılan sözcüklerle ilgili olarak araştırmasında şu ifadelere yer vermiştir:

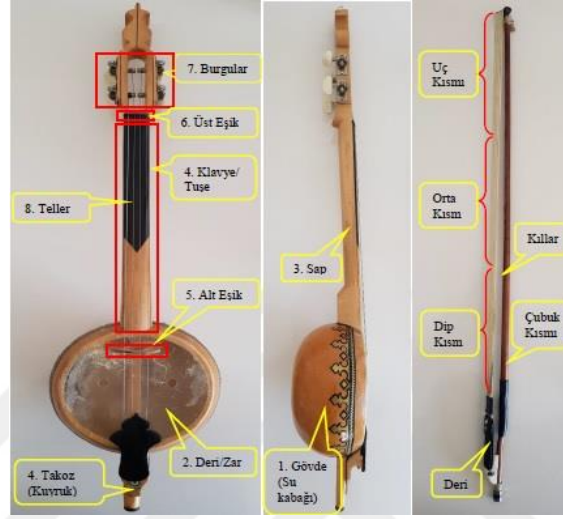
Denizli'nin Çalı ilçesine bağlı Zeyve köyü ile Niğde yöresinde *gıygıy*; Deliorman'ın Türk köyleri, Eskişehir'in Satılmış köyü ve Edirne'de *gıygı*; Amasya'nın bazı köyleri, Samsun'un Havza ilçesi ve Çorum'da *gıygırak*; İzmir'in Urla ilçesi ve Malatya'da *gıygıy* ismi verilmiştir. Türk Dil Kurumu tarafından 1940 senesinde basılmış olan derleme cilt içerisinde, Malatya ve Kayseri'nin bazı köylerinde *ihliğ* isimli bir yaylı saz bulunduğu belirtilmektedir.

Anadolu'da birçok kelimenin yöresel ağız farklılıklarına bağlı olarak değişik telaffuz edilmesi normal bir durumdur. İklığ da bundan nasibini almıştır. Elbette isim farklı olsa da özünde aynı çalgıdan bahsedilmektedir.

Anadolu'da, her ne kadar sarayda popülerliğini kaybettikten sonra yaygınlaştığı düşünülse de İklığ, bu kültürde yaylı çalgıların en kadim olanıdır. Aynı durum elbette kabak kemane için de geçerlidir. Zira kökeni Orta Asya'ya dayanan İklığın; toplumun ihtiyaçlarına, beklentilerine, kültürüne, şartlara ve zamana karşı evrilmiş hali, kabak kemane olmuştur. Kabak kemane, İklığın bu topraklarda yaşayan genleridir.

2.3. Yapısal Olarak Kabak Kemanenin Özellikleri

Kabak kemane, İkliğa benzer yapısıyla dikkat çekmektedir. Çalgı, ona adını veren su kabağından yapılmış olan gövde, sap ve burgu olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu üç bölümden oluşan iskelet yapıya; klavye, alt ve üst eşikler, deri/zar, teller ve yay eşlik etmektedir. Kabak kemanenin şekline ilişkin detaylara Şekil 2.6'da yer verilmiştir.

Şekil 2.6. Kabak Kemane çalgısı ve yayı (Kaynak: Yöntem, 2022, 11)

Gövde (su kabağı). Çalgıda sesin oluştuğu ve hacmi oluşturan kısımdır.

Deri veya zar. Gövdede sesin oluşmasına imkân sağlayan, gövdenin ön kısmında bulunan deriden gerilmiş kısımdır. Deri genellikle dana kalbinin zarından seçilmektedir. Ancak mersin balığının derisi, koyun derisi gibi materyaller de kullanılabilir.

Sap. Çalgının üç ana bölümden ikincisi olan sap kısmı, gövde ile burgu kısımları arasında yer alır. Yapımında gürgen ağacı sıklıkla tercih edilse de akça ağaç (kelebek), ceviz, maun, paduk gibi ağaçlardan da sap kısmı yapılabilmektedir.

Klavye. Teller ve sap arasındaki bölümdür. Çalgının kullanımına bağlı olarak parmakların hareket etmesi ve tellere uygulanan baskı neticesinde bu kısımda yıpranmalar oluşmaktadır. Yıpranmaya karşı dayanıklı olması nedeniyle klavye yapımında sert yapılı abanoz, gül, vengi vb. sert ağaçlar tercih edilmektedir.

Alt eşik. Çalgının gövde bölümünde yer alan derinin/zarın ve tellerin arasında köprü görevini yerine getirmektedir. Alt eşik için akça ağaçtan yararlanılmaktadır.

Üst eşik. Yapımında abanoz ve şimşir gibi ağaçların tercih edildiği, klavye ve burguların arasında köprü vazifesi gören kısa bölümdür. Üst eşik de yine alt eşik gibi deri, klavye ve teller arasında boşluğun oluşmasını sağlayan bölümdür.

Burgular. Çalgının üç ana temelinden sonuncusudur. Sap kısmının bitiş noktasından sonra başlayan en üst bölümdür. Bu bölümde çalgının akortlarının ayarlandığı burğu bölümleri yer almaktadır. Burguların yapımında, akort bozulmaması için metal tercih edilmektedir.

Teller. Gövdede oluşan sesin icrasında deri gibi önemli bir diğer unsur ise tellerdir. Bir anlamda ses için en temel kaynak tellerdir. Zamanla tel sayısı değişmiş olsa da günümüzde en çok tercih edilen tel sayısı dördtür. Daha önce de bahsedildiği gibi, kullanılan teller bağlama telleriyle benzerlik göstermektedir. Teller inceden kalına doğru sıralanmıştır. Birinci tel 0.18 mm veya 0.20 mm'dir ve en tiz sesi vermektedir. İkinci tel, 0.28 mm veya 0.30 mm olarak seçilmiştir. Bu iki tel birbirine benzemektedir. Sonraki iki tel ise burguludur. Üçüncüsü 0.40 mm, dördüncü tel ise 0.50 mm olarak kullanılmaktadır. Her ne kadar genelde bağlama telleri tercih edilse de isteğe göre keman ve kemança tellerini de kullananlar vardır.

Takoz (kuyruk). Gövde tutucu bölümdür. Kabak kemanenin gövdesinin de içinden geçerek alt kısımdan belli bir ölçüde dışarı çıkan sapın hemen altında bulunur. Bu kısımda tellerinin birbirlerine olan mesafelerinin orantıları eşit biçimde açılarak dört adet delik yer almakta ve yapım sürecinde sert ağaçlardan yararlanılmaktadır. Bugün, söz konusu kısımlar metalden imal edilmektedir.

Yay. Çalgının icrasında kullanılan araçtır. 60 ile 70 cm uzunlukları arasındaki bu araç iki bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım ağaç bölümü diğeri ise at kuyruğu kılı veya misina kullanılan kısımdır. Yay için, kullanım kolaylığı sağlamak adına oldukça hafif ama bir o kadar da esnek bir ağaç tercih edilmektedir. Bu nedenle çalgıyı yapan ustaların tercihi genellikle paduk, gürgen, gül olmaktadır.

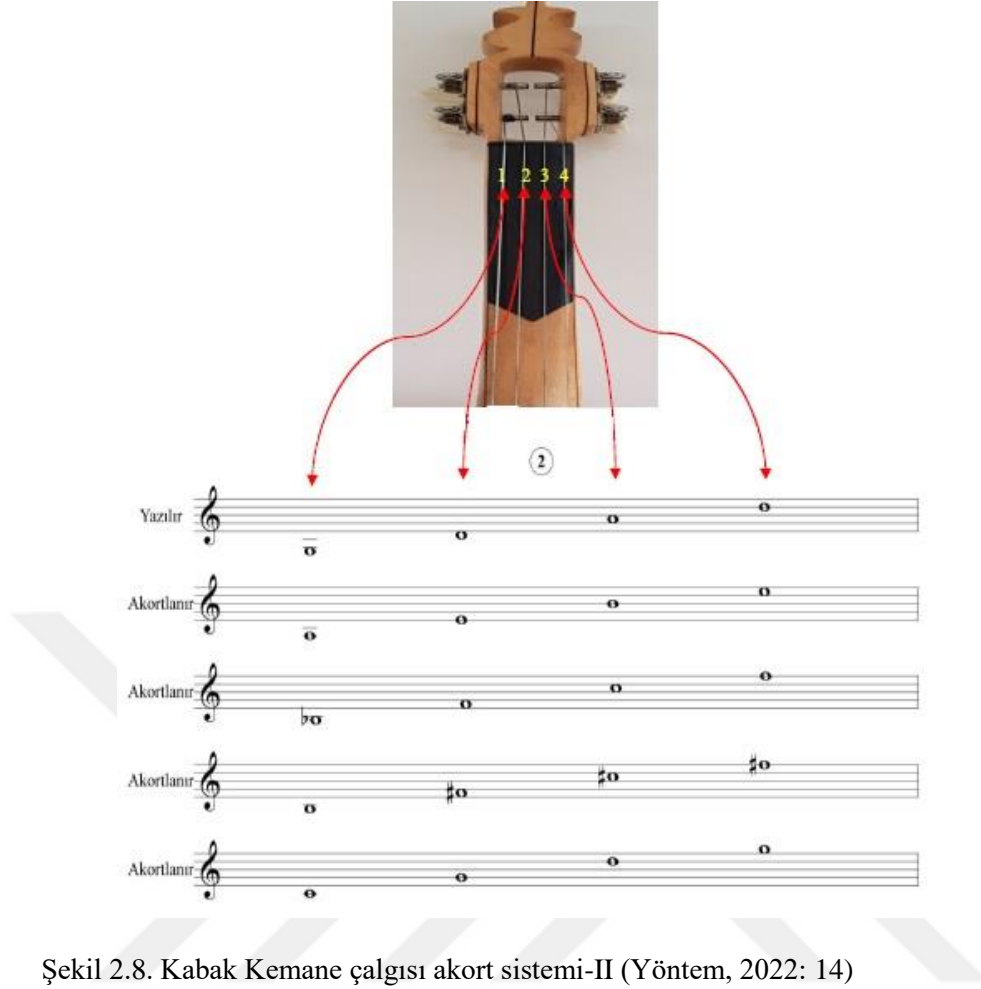
2.4. Kabak Kemane Çalgısının Akort ve Ses Sistemleri

Müziğin icrasında çalgı kadar çalgının vereceği ses de önemlidir. Çalgının icrası sesin doğruluğuna bağlıdır. Çalgıda istenilen armoninin yakalanması için tellerin gerilmesi veya gevşetilmesi ile akort işlemi yapılmaktadır. Akort ile bir çalgının perde ve tel ayarları istenilen sese göre düzenlenmektedir.

Kabak kemane akort edilirken en tiz sesi veren ilk tel *la*, ikinci tel *re*, üçüncü tel *la*, dördüncü tel *re* notasıyla yazılırken “si-mi-si-mi”, veya “do-fa-do-fa” veya “do#-fa#-do#-fa#” veya “re-sol-re-sol” sıralaması kullanılmaktadır. Bu ifade, Şekil 2.7’de görselleştirilmiştir.

Akort ile yazımı arasındaki söz konusu farklılığın nedeni, TRT Türk halk müziği repertuarı içerisinde yer alan türkülerin sol anahtarında *la* notasının yazılmış olmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 2.7. Kabak Kemane çalgısı akort sistemi-I (Yöntem, 2022: 13)

Şekil 2.8. Kabak Kemane çalgısı akort sistemi-II (Yöntem, 2022: 14)

Şekil 2.8’de “sol-re-la-re” biçiminde yazıldığı görülürken, piyanoya göre “si bemol-fa-do-fa”, “la-mi-si-mi”, “do-sol-re-sol” ya da “si-fa#-do#-fa#” biçiminde akortlanabilmektedir.

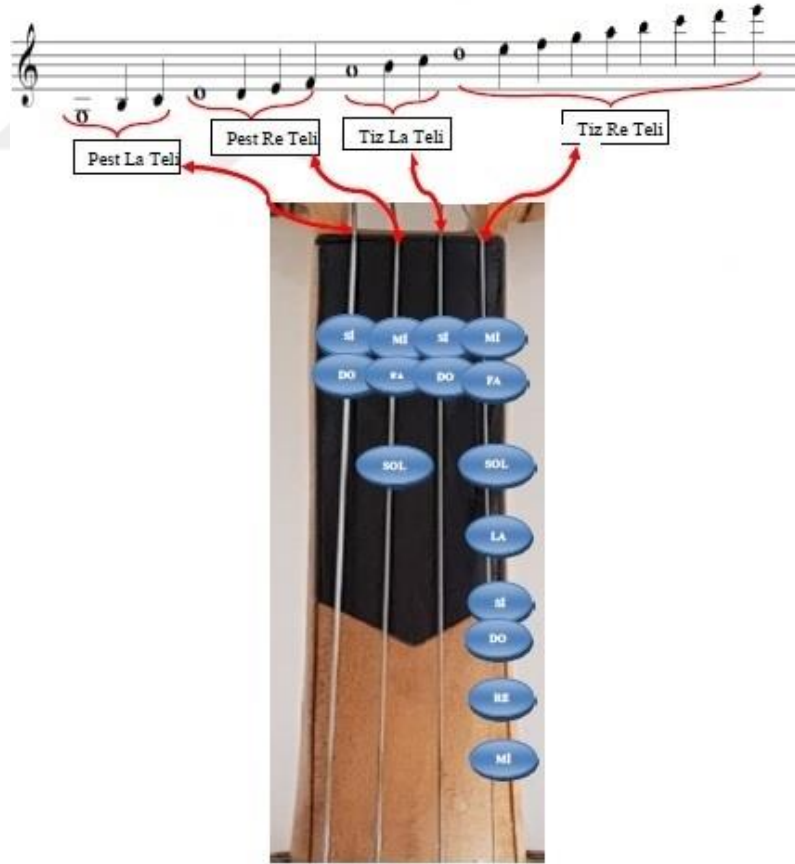
Türk musikisinde bazı eserlerin icrasında kabak kemanenin akort şekli değişiklik göstermektedir. Solistin sesi ve diğer çalgıların tonuna göre kabak kemanenin akordu ayarlanmaktadır. Şarkı do sesinden çalınacaksa ona göre de kabak kemanenin akordu birinci ve en pest sesi veren telden itibaren “do-fa-do-fa” şeklinde, eğer şarkı si ile başlıyorsa da gerekiyorsa yine sırasıyla “si-mi-si-mi” şeklinde dörtlü veya beşli aralıklarda ayarlanmaktadır.

Kabak kemanede iki buçuk oktav ses genişliği vardır. Bu genişlik icradaki performansa göre üçe kadar çıkabilmektedir. Türk halk müziğinin önemli bir çalgısı olan kabak kemanenin geçmiş dönemlerde iki ve üç telli olarak kullanılmasından sonra günümüzde dört hatta beş telli olarak icra edilmesi, oktav aralığının genişlemesindeki sebep olarak görülebilir. Çalgının icra biçimleri haliyle tel sayılarının da artmasına neden olmuştur.

Bu konuyla ilgili olarak çalışma yürütmüş olan Eşigül'e (2018: 13) göre, farklı dönemlerde müzik icraları da değişiklik göstermiştir. Eşigül (2018: 13) konuya ilişkin şu ifadelerle yer vermiştir:

Söz konusu durum, tel sayılarının da değişmesine sebebiyet vermiştir. Zira herhangi bir türkünün ses sahası eşlik etmesi planlanan çalgılarınkinden daha fazlaysa bu durum, icra sürecinde sorunlara yol açabilmektedir. Eseri, ses sahasına uygun bir biçimde çalınabilmesi adına icracının doğru pozisyonu kullanması gereklidir. *Kabak kemane*, *İklığ* gibi çalgılarda pozisyon kullanımı teknik açıdan zor olduğu için (bilhassa *kabak kemanenin* iki telli icra edildiği zaman düşünüldüğünde) çalgının ses sahasının genişletilmesini sağlamak için bir tel daha ilave edilmiş olabileceği düşünülebilir ki tel sayısı ilave etme işlemi, kimi yapımcılarca bugün halen yapılan bir durumdur. Bu açıklamaya bağlı olarak; ses sahasını genişletebilmek, müziğin icrasını kolaylaştırmak için tel sayısını arttırmak kaçınılmaz olmuştur.

Şekil 2.9'da, bir dizek üzerinde kabak kemanenin ses genişliği gösterilmektedir.

Şekil 2.9. Kabak Kemanenin ses genişliği (Yöntem, 2022: 16)

2.5. Çalgı Eğitimi

Kişi veya topluluğun çalgı icrasında becerilerini sergilediği ve bu süreçte gerçekleştirilen yöntem ve teknikler bütününe çalgı eğitimi adı verilmektedir. Kısaca, bir çalgının icrasında uyulması gereken tüm yöntem ve teknikler çalgı eğitimi olarak ifade edilebilir (Parasız, 2009: 4). Bu yöntem ve tekniklerin doğru uygulanması ile birlikte çalgıda istenilen ses üretilmektedir. Çalgı eğitimi sadece yöntem ve teknikle de sınırlı değildir. İcracının becerisi, yetenekleri, tecrübesi de önemlidir. Gerekten'e (2020: 11) göre, çalgı icrasında öğrencide teknik becerileri ve pratik donanımı sağlama ve sağaltma süreci önemlidir. Çalgı aracılığıyla kişilerin ve toplulukların devinişsel, duyuşsal ve bilişsel alanlardaki davranışlarında değişiklikler sağlanabilmektedir.

Çalgı eğitiminde istendik davranışların geliştirilmesi amaçtır. Çalgı eğitimi süreci içerisinde Süreçte bireysel veya toplulukla çalışılabilmektedir. Bireyin hedef davranışlara ulaşmasını sağlamak, gelişimini desteklemek, çalgı hâkimiyetini sağlamak genel olarak çalgı eğitimi sürecinin bileşenleridir. Bu yol ile öğrenci; kendini keşfeder, yeteneğinin ve becerilerinin farkına varır, müziğe dair bilgi birikimini zenginleştirir ve müzikal beğeni oluşturur. Çalgı eğitimiyle birey ve toplulukta bilgi birikimi gelişir. Tüm bunlara bağlı olarak bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönler senkronize bir yapıda desteklenmiş olur. Kişide gelişen teknik bilgi ve beceriler, doğrudan veya dolaylı olarak estetik algısını destekler. Bireyin sosyal ve kültürel yaşamı da gelişmiş olur (Uslu, 1998: 27).

Çalgı eğitiminde hedeflenen sonuca ulaşmak için belli kalıp ve kurallara uymak, kısaca disiplin ile eş güdümlü yol izlemek gereklidir. Teknikle çalma, doğru tutuş, zamanı verimli kullanma esastır. Elbette verimlilik kişinin yetenek, beceri ve sabrıyla da ilişkilidir. Beceri, ruhsal ve bedensel olarak ifade edilir. Çalgıyı istenilen seviyede çalmak için ruhsal ve bedensel becerinin gelişmiş olması beklenir. Bireyin zekâsı ve kültür seviyesi ruhsal becerisini destekleyen önemli unsurlardır (Tanrıverdi, 1997: 8). İcrada beğeniler, duygular, düşünceler, hayal gücü, yaratıcılık, özgün olma gibi durumlar devreye girmektedir. Bunların aktif olması durumunda, diğer faktörlerin de devreye girmesiyle mükemmel diye ifade edilen o çalgı icrası gerçekleştirilmektedir (Barış, 2007: 4).

Çalgı eğitiminde eğitim, bir başka ifadeyle çalmayı öğrenme süreci kadar, o çalgının geçmişten günümüze kadar evrimle süreci, tarihi, kökeni, yapısı da önemlidir.

Kişinin çalgıyı tanınması, ona dair her şeyi bilmesi oldukça önemlidir (Fenmen, 1991: 25).

2.6. Kabak Kemane Eğitimi

Ülkemizde MEB'e bağlı GSL'den başlamak üzere, müzik eğitiminde aktif olan yükseköğretim kurumları, dernekler ve cemiyetler gibi farklı kurum ve kuruluşlar, müzik eğitimi hizmeti vermektedir. Günümüzde yükseköğretim kurumları, devlet konservatuvarları ve müzik eğitimi veren benzer kurumlarda sistemli ve bir metot ile müzik eğitimi yolu tercih edilmektedir. İşte bu çözüm arayışının etkin olabilmesi için müzik eğitiminde yetkin eğitimcilerin yetiştirilmesi şartı oluşmuştur (Pelikoğlu, 2007: 12-13).

Çalgı eğitiminde, araştırmaya konu olan kabak kemanenin ilk defa kurumsal olarak eğitiminin verilmesi, 1976 yılına denk gelmektedir. O tarihte bu görevi üstlenen kurum İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı olmuştur. Ne var ki kurumda kabak kemane eğitimini verebilecek yetkinlikte bir eğitmen olmadığı için ana çalgı olan bağlamanın yanında ikinci çalgı olarak kabak kemane belirlenmiş ve kabak kemane eğitimine bağlama ile eş zamanlı başlanmıştır. Eğitim işine gönüllü olan ilk isim, dönemin önemli sanatçılarından Yalçın Özsoy olmuştur. İstanbul Radyosu Türk Halk Müziği Topluluğu sanatçılarından olan Özsoy, tecrübelerini öğrencilerine aktarmış ve daha sonraki yıllarda farklı üniversitelerde verilecek kabak kemane derslerinin öncüsü olmuştur (Dincel, 2018: 8-9).

İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarında başlayarak zamanla farklı kurumlarda da verilen kabak kemane derslerinin uygulandığı diğer kurumlar ve eğitmenleri ise şunlardır:

1. İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı kapsamında Halk Oyunları, Müzik Teorisi, Temel Bilimler, Ses Eğitimi, Müzikoloji ve Çalgı Eğitimi bölümlerinde Kadir Verim ve Ferhan Yeprem,

2. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarında altı dönem olarak hazırlanmış olan sertifika programı bünyesinde Mehtap Demir,

3. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Ses Eğitimi ve Temel Bilimler, Türk Halk Oyunları ve Çalgı Yapım bölümlerinde Özgür Çelik ve Aycan Özdemir,

4. Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi ve Temel Bilimler, Müzikoloji ve Türk Halk Oyunları bölümlerinde Ersin Yıldırım ve Gültekin Şener,

5. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik ve Türk Halk Müziği bölümlerinde Veli Yöntem ve Haykad Kulaboğa,

6. İnönü Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzik bölümü kapsamında Ali Tohumcu,

7. Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik bölümü ile Geleneksel Türk Müziği bölümü kapsamında Deniz Dincel,

8. Haliç Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Musikisi bölümü kapsamında Ozan Bircan,

9. Ordu Üniversitesi Türk Müziği ile Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi bölümlerinde Ercan Durmaz ve Timur Eşigül,

10. İstanbul Medipol Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Müzik Bölümü Türk Müziği Ana Sanat Dalı kapsamında İhsan Mendeş,

11. Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi İcra Sanatları Fakültesi Çalgı Eğitimi bölümü kapsamında ise Mehmet Şimşek (Durmaz, 2021).

Kabak kemane derslerinin geliştirilmesi için de araştırmacılar bir dizi çalışma yürütmüştür. Konuyla ilgili olarak Ercan Durmaz (2021), “Devlet Konservatuvarları Lisans Düzeyi Kemane Dersi İçin Öğretim Programı Önerisi” adlı doktora tezi hazırlamıştır. Tezinde “perde öğretimi” ve “icra teknikleri” konularını ayrıntılı olarak ele almıştır. Durmaz bu tez çalışmasında yine makam bilgisi ve icra üslubu konularında kazanımlar içeren sekiz dönemlik bir program ortaya koymuştur.

Kabak kemane eğitimi sadece yükseköğretim kurumları ve eş kurumlar nezdinde kalmamış, ortaöğretim seviyesine de indirgenmiştir. Bu kurumlar ve eğitimcileri ise şunlardır:

1. 1976 senesinden başlayarak İstanbul Teknik Üniversitesi'nin ortaöğretim bölümünde eğitimler vermiş olan Kadir Verim, Ferhan Yeprem, Fatih Gürgün ve Yalçın Özsoy,

2. 2009-2013 seneleri arasında Eskişehir Atatürk Güzel Sanatlar Lisesi ile 2013 yılından bugüne kadar Şanlıurfa Güzel Sanatlar Lisesinde eğitimler vermiş olan Mehmet Zeki Halhallı,

3. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı kapsamında İstanbul Bakırköy Güzel Sanatlar Lisesi kapsamında eğitimler veren Fatih Dengiz,

4. 2019 senesinden başlayarak, Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesinde eğitimler vermiş olan Hasan Albayrak (Durmaz, 2021: 16).

Ortaöğretim kurumlarında müzik eğitiminin geliştirilmesi adına, 2019 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanmak üzere yeni öğretim programı hazırlamıştır.

2.7. Güzel Sanatlar Liseleri (GSL)

MEB'e bağlı olarak hizmet veren GSL, örgün eğitim kapsamındadır. Burada eğitim gören bireylerin; müziksel çalma, dinleme ve söyleme becerisi elde etme, müziği kavrama, müzik belleği oluşturma yetilerini geliştirmeyi ve mesleki müzik eğitimine zemin oluşturması hedeflenmektedir. Söz konusu kurumlar, Resmi Gazetede (1999); "Milli eğitimin gerek genel gerekse özel hedeflerine ek olarak öğrencilerin güzel sanatlar alanı içerisinde yetenek, talep ve ilgileri yönünde temel beceri ve bilgiler kazanmalarına ilişkin eğitim-öğretim almaları ve alanları kapsamında başarılı kişiler olarak gelişmelerini sağlamakta olan eğitim kurumları" şeklinde tanımlanmıştır.

GSL; müziği geleneksel ve modern boyutlarda derinlemesine ele almakta ve öğrencilerin bu çerçevede geliştirilmesini hedeflemektedir. Oldukça etkin olan bu kurumlar; alanla ilgili mahalli, yurt içi ve yurt dışı yarışmalarda, festivallerde ve farklı sanat faaliyetlerinde ülkemizi temsil edecek başarılı bireyler yetiştirmektedir. Bu eğitim kurumları yükseköğretim kurumlarına bağlı müzik eğitimi, müzik teknolojisi, müzik bilimleri ve konservatuarların ilgili lisans programlarına da öğrenci hazırlama misyonunu üstlenmiş durumdadır. Üst düzey eğitim almak ve alanda kendini geliştirmek isteyen öğrencilerin daha erken yaşlarda bu kararı vererek yöneldikleri kurumlar, GSL'dir. Bu nedenle, bu kurumlarda eğitim alan öğrenciler, ne istediklerini bilen ve bu doğrultuda çalışmalarını yürüten gençlerdir.

2.7.1. Tarihsel Açıdan Güzel Sanatlar Liseleri

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren yaşanan reform hareketlerinden en önemlilerinden birisi de eğitim-öğretimde görülmüştür. Özellikle ilk yıllarda köklü

değişim yaşanmıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerindeki zenginlik ve değişimin bir benzeri de sanat alanında gerçekleşmiştir. Sanatın en önemli ifadelerinden biri olan müzik alanında da reformlar hız kazanmıştır. Cumhuriyet tarihinin ilk müzik eğitim kurumu Musiki Muallim Mektebi'dir. Mustafa Kemal Atatürk'ün; “sanatsız kalan milletin hayat damarlarından biri kopmuştur” ifadesinden hareketle, müzik alanında da yapılması planlanan gelişim, özellikle müzik alanında eğitim verecek olan öğretmenlerin yetiştirilmesiyle mümkün olacaktır. Musiki Muallim Mektebi ile ortaöğretim düzeyinde ihtiyaç duyulan öğretmen ihtiyacının karşılanması hedeflenmiştir. Bu kurumun zaman içinde yapısal değişikliğe uğraması ile ortaöğretim düzeyine yönelik olarak verilen eğitim, lisans seviyesine taşınmıştır. Ancak, eğitimin lisans seviyesine taşınması ile birlikte özellikle ortaöğretim müzik alanında sorunlar yaşanmıştır. Alt yapıda bilgi, beceri ve tecrübe gibi eksiklikler, lisans düzeyinde eğitim alan müzik alanı öğrencilerinde donanımsal eksiklerin artmasına neden olabilmektedir.

Zaman içinde büyüyen bu sorun, acil bir çözümü gerekli kılmıştır. Müzik alanında eğitim veren kurumların sorunlarını en aza indirmek, müzik eğitimini geliştirerek çağdaş seviyeye taşımak amacıyla GSL'nin kurulmasına karar verilmiştir. Bu okulların kuruluş amacı ise “güzel sanatlar alanında özel beceri ve yeteneği olan öğrencilerin erken dönemde tespit edilerek bu alanlarda eğitim almalarını sağlamak” olarak belirlenmiştir (www.mevzuat.gov.tr). Bu amaçla ilköğretim ve ortaöğretim seviyesinde ayrı okullar açılması ya da yetiştirme önlemlerinin alınması 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 33. maddesinde belirtilmiştir. Misyonu ve vizyonu doğrultusunda çalışmalarını sürdüren GSL; sanata ve sanat eğitimine yönelmiş, yetenekli, bilgili ve kararlı gençleri yetiştirmeyi, onları hedeflerine ulaştırmayı ilke edinmiştir. Her ülkede olduğu gibi dönem dönem değişen siyasi iradeler de ülkemizde sanat eğitimini gerekli görmüş ve her dönemde bu kurumlarda tespit edilen aksaklıklar ve eksikliklere ilişkin etkin çözüm yolları üretilmeye çalışılmıştır. Bu konuda, toplumun sosyal ve kültürel beklentilerine bağlı olarak yenilikleri takip eden, çağdaş eğitim sistemlerine entegre programları yasal düzenlemelerle işler hale getirmişlerdir.

Bu açıklamalar ışığında, ülkemizde GSL'nin belirlenen amaçlara en verimli ve etkin yoldan ulaşması için MEB tarafından zamanın gereklerine bağlı olarak yasal düzenlemeler, ilgili yönetmeliklerle hayata geçirilmeye çalışılmıştır. MEB tarafından yayınlanmış yönetmeliklerin kronolojik sıraya göre dizilmiş hali şu şekildedir:

1. 21.09.1990 tarih ve 20642 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan MEB AGSL Yönetmeliği,

2. 20.06.1983 tarih ve 21613 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan AGSL Yönetmeliği,

3. 20.08.1999 tarih ve 23792 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan MEB GSL Yönetmeliği,

4. 16.12.2006 tarih ve 26378 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan, MEB AGSL Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik,

5. 19.06.2007 tarih ve 26557 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan, MEB AGSL Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik,

6. 2008 senesine kadar “Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri” ismiyle faaliyet gösteren kurum, MEB’in 04.12.2008 tarih ve 2008/81 sayılı “Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması” konulu genelgesiyle “Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri” ismiyle birleştirilmiştir.

7. MEB’in yeninden yapılandırılması süreci içerisinde, eğitimsel yapının geliştirilebilmesi ve çağdaş standartlara eriştirilmesine ilişkin Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 14.06.2013 tarih ve 83203306/201380 sayılı yazısıyla Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nin “Güzel Sanatlar Lisesi” ile “Spor Lisesi” olacak şekilde ayrılması kararlaştırılmıştır.

8. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü kapsamı altında GSL, MEB’in 25.09.2018 tarih ve 69543144/105.01/17410786 sayılı yazısıyla Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü kapsamı altına alınmış ve meslek lisesi statüsüne geçmiştir.

İleri görüşlü bir sanatsever olan Atatürk: “Yaşamda müziğe gerek yoktur, zira yaşamın kendisi müziktir. Müzikle alakası olmayan varlıklar, birey değildir. Şayet söz konusu olan yaşam, birey yaşamıysa orada mutlaka müzik de bulunmaktadır. Müziğin olmadığı bir yaşam zaten kabul edilemez. Müzik yaşamın ruhu, neşesi, sevinci, kısaca her şeyidir” ifadeleriyle hem sanat sevgisini hem de sanatın, hayatın bir parçası olduğunu vurgulamıştır. Bir toplumun gelişmişliği sadece ekonomi ile değil aynı zamanda sanatı ve sanat faaliyetlerini hayatına ne derece entegre ettiği ile doğrudan ilişkilidir. Benzer şekilde sanatın ve müziğin ne kadar önemli olduğuna dair başka görüşler de vardır. Konfüçyüs’e göre ise müzik, “gök ile toprak arasında bir ahenk”tir.

İnsan hayatının her noktasında müzik hep vardır. Dolayısıyla hayat ve müzik ile kol kola ilerlemektedir. Bir ritim, bir ezgi, bir ahenkli ses hayatın hep içindedir. Hayattan bağımsız ele alınmayacak kadar kıymetli olan müziğin icrası iki unsur ile temellenmektedir. Biri insan sesi diğeri ise çalgı sesidir. Müziğin insan hayatına ne denli etki ettiğini ve katkı sunduğunu anlamak için amatör de olsa bir çalgıyı çalmak etkili olacaktır. Bu nedenle çalgı eğitimi, insan hayatı için önemlidir.

GSL'nin kurulmalarından itibaren günümüze kadar yaylı çalgılar öncelikli olmakla birlikte çoğu çalgının öğrenilmesi için etkin ortam sunulmuştur. İlk başlarda çalgı eğitiminde batı müziği çalgıları revaçta iken günümüzde bu durum dengelenmiş ve bağlama, kanun, ney, ut gibi Türk müziği çalgılarının öğretimi de çoğalmıştır. Bu okullarda öğretilen çalgılar Türk ve Batı müziği çalgıları olarak sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma içinde de ayırıştırma yaylı, üflemeli, vürmalı, telli-tezeneli ve tuşlu çalgılar olarak belirlenir. Çalgılar kısaca şu şekildedir:

Türk ve Batı Müziği Çalgıları

1. Yaylı Çalgılar

- Klasik Kemançe
- Kemança
- Kemane
- Keman
- Viyola
- Çello (Viyolonsel)
- Kontrbas

2. Üflemeli Çalgılar

- Flüt
- Ney
- Klarnet
- Kaval

3. Telli-Tezeneli Çalgılar

- Bağlama

- Gitar
- Tambur
- Ut
- Kanun
- Tar

4. Tuşlu Çalgılar

- Piyano

5. Vurmalı Çalgılar

- Davul
- Bendir

Söz konusu sınıflandırma içerisinde yaylı çalgılar grubunda yer bulan kabak kemane ve bu çalgıya ait öğretim programları bu çalışmanın temelini oluşturmuştur.

2.8. Güzel Sanatlar Liselerinde Kabak Kemane Eğitimi

Önceleri Batı müziği çalgılarına ağırlık verilmiş olsa da son yıllarda Türk müziği çalgılarına olan ilgi artmıştır. Kabak kemane de Türk müziğinin değerli bir çalgısıdır. GSL’de, yaylı çalgılar grubundaki kabak kemanenin öğretimine aktif olarak 2018 yılında başlanmıştır. Buna paralel olarak, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü “GSL Çalgı Eğitimi-Kemane Dersi” öğretim programı 2018 yılında hazırlanmıştır. Hazırlanan program Talim Terbiye Kurulu tarafından uygun görülerek yayımlanmıştır. Ardından kabak kemane öğretimine dair ders kitapları, ilgili kurumdaki sınıf seviyelerine göre hazırlanmış ve 2019 yılında kabak kemane öğretimi kaynak kitapların da desteğiyle GSL’de okutulmaya başlanmıştır.

2022 yılına gelindiğinde ise bir öncesinde (2018) hazırlanmış olan Kemane dersi öğretim programı irdelenerek güncelleme yoluna gidilmiştir. Böylelikle program ikinci kez yayımlanmıştır. Halen ülkemizde, tüm GSL’lerinde 2022 yılında yayımlanmış olan “GSL Çalgı Eğitimi-Kemane Dersi” öğretim programı kullanılmaktadır.

2.9. Güzel Sanatlar Liseleri Kabak Kemane Öğretim Programı

İlki 2018 senesinde hazırlanmış olan GSL Kemane dersi öğretim programı üzerinde yapılan güncellemeler sonucu, 2022 senesinde yeniden hazırlanarak

yayımlanan öğretim programının giriş bölümünde, bir önceki öğretim programına göre yapılan değişiklikler özetle şu şekilde ifade edilmektedir (MEB, 2022: 3):

Özellikle bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim birçok değişimi de beraberinde getirmektedir. Birey ve toplumun ihtiyaçları, beklentileri, öğrenme hızı, bilgiye ulaşma yollarındaki çeşitlilik, bilgi kaynaklarına ulaşma kolaylığı gibi etkenlere bağlı olarak değişim, hız kazanmaktadır. İnsanlar ve toplumlar arası iletişim ve etkileşim artmıştır. Bu bağlamda bireylerin rollerinde çeşitlilik kaçınılmazdır. Bilgi üreten, bilgiyi hayata etkin aktaran; problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim becerileri ve yaratıcılık gibi yetileri gelişmiş, girişimci, kararlı bireyler, gelişen dünyanın beklentilerini karşılamaktadır. Ancak bu tipteki bireyler kendilerine, topluma ve kültüre fayda sağlayabilir. Bu nedenle, hazırlanan öğretim programları bireyin bu özelliklerini ortaya çıkaracak ve geliştirecek şekilde planlanmaktadır. Öğretim programları, doğrudan bilgiyi aktarmanın ötesinde, bireysel farklılıkları dikkate alan, anlaşılır, yalın, beceri ve değer edindirme hedefli bir yapıya sahip olmalıdır. Söz konusu program, tam manasıyla amaca ilişkin olarak; bir taraftan farklı sınıf düzeyleri ve konularında sarmal bir anlayışla yineleyen açıklama ve kazanımlar ile diğer yandan bir defada kazandırılması hedeflenmiş, bütüncül öğrenme çıktıları ile donatılmıştır. Dolayısıyla programda yer alan kazanımlar ve öğrenme çıktıları yetkin, güncel ve geçerlidir. Eğitim öğretim süreci hayatla doğrudan ilişkili ve hayatla iç içe tasarlanmıştır. Yine kazanımlar her sınıf seviyesinde; öğrencinin seviyesi gözetilerek, ilgi, istek, beklentiler doğrultusunda hazırlanmıştır. İçerik ise eğitimin kademeleri seviyesinde yetkinlikler, beceriler ve değerler perspektifinde bütünsellik sağlayan bir bakış açısı ile sade bir şekilde sunulmaktadır. Program; bilişsel becerilerin kullanılması için yönlendirme yapan, kalıcı ve anlamlı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve daha önceki öğrenmeler ile ilişkisi kurulmuş, diğer gerek günlük yaşamla gerekse diğer disiplinler ile yetkinlikler, beceriler ve değerler bağlamında bütünleşmiştir.

2.9.1. Öğretim Programının Genel Amaçları

Öğretim programları, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nın ikinci maddesinde belirtilen "Türk Milli Eğitiminin Temel İlkeleri" ile "Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları" temel alınarak hazırlanmıştır. Eğitim öğretim programları; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerini birbirine entegre ederek tamamlayıcı bir yapı oluşturmayı amaçlamaktadır. Bu yönde belirlenen amaçlar ise şunlardır:

1. Öğrencilerin gelişimlerini bedensel, zihinsel ve duygusal yönden desteklemek. Bunu gerçekleştirirken de okul öncesi sürecinden itibaren öğrencilerin bireysel gelişim süreçlerini takip etmek.

2. İlkokulu bitiren öğrencilere; öz disipline ve özgüvene sahip, günlük yaşamda gereksinim duyacağı temel seviyede sayısal, sözel ve bilimsel akıl yürütmeye estetik hassasiyeti ve sosyal becerileri edindirmek. Bunu sağlaması esnasında öğrencinin gelişimsel seviyesini ve kendi kişiselliğine uyan ahlaki bütünlüğünü gözetmek.

3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri daha da geliştirmek. Bu öğrencilerin, millî ve manevi değerleri benimsemesini sağlamak. Ayrıca haklarını kullanan ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYÇ) ve disiplinlere özgü alanlarda temel düzeydeki beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak.

4. Liseyi bitiren öğrencilerin; gerek ilkokul gerekse ortaokul seviyesinde edinmiş oldukları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, hem milli hem de manevi değerleri özümseyip yaşam tarzına dönüştüren, etkin ve üretken vatandaşlar olarak Türkiye'nin kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmasına destek olmalarını sağlamak. Söz konusu öğrencilerin, TYÇ'de ve disiplinlere has alanlar içerisinde temel seviyedeki yetkinlik ve becerileri edinmiş, yetenek ve ilgileri doğrultusunda bir üst eğitim kademesine, bir mesleğe ve yaşama hazır insanlar olmalarını sağlamak.

Kemane dersi öğretim programı ile öğrencilerin aşağıda belirtilen amaçlara ulaşmaları beklenmektedir (MEB, 2022: 7):

1. Kendilerini müzik yoluyla ifade etmeleri,
2. Müzikal duyarlılık, düşünme, yorumlama ve yaratıcılık becerilerini geliştirmeleri,
3. Çalışmalarında zamanı planlı ve verimli kullanma alışkanlığı kazanmaları,
4. Araştırma ve problem çözme becerisi kazanmaları,
5. Bilinçli bir müzik dinleyicisi olmaları,
6. Kemanenin Türk müziğindeki yeri ve önemini kavramaları,
7. Türk müziğinin genel özelliklerini kavramaları,
8. Türk halk müziği eserlerini özelliklerine uygun seslendirmeleri,

9. Türk halk müziği eserleri dağarcığına sahip olmaları,
10. Sahne ve performans becerisi kazanmaları,
11. Toplu çalışmalar aracılığı ile birlikte düşünme, birlikte hareket etme, sorumluluk ve paylaşma bilinci kazanmaları,
12. Ulusal ve uluslararası müzik etkinlikleriyle toplumun sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunmaları,
13. Geleneklerini bilerek geleceğe bakmaları, geleneğe ilişkin yüksek bir farkındalıkla teknolojinin imkânlarını kullanarak müzik kültürüne hizmet etmeleri.

Çalgı eğitimi Kemane dersi öğretim programı ile ulaşılmaması beklenen alana özgü beceriler ise şunlardır (MEB, 2022: 7):

1. Doğru duruş ve tutuş pozisyonu uygulama,
2. Sağ ve sol el koordinasyonunu sağlama,
3. Yayda itme ve çekme hareketlerini uygulama,
4. Yay kullanımında doğru ses elde etme,
5. Müziksel işitme,
6. Müziksel okuma,
7. Çalgı ile deşifre yapma,
8. Çeşitli tartımlarda yay kullanma,
9. Ton ve entonasyon değişikliklerini fark etme,
10. Tonalite ve modaliteyi (makam) çalma,
11. Yay ve süsleme tekniklerini uygulama,
12. Transpoze (aktarım) çalma,
13. Açış yapma,
14. Yorumlama (icra),
15. Solo icra,
16. Toplulukla birlikte (ikili, üçlü vb.) icra etme.

2.9.2. Öğretim Programının Uygulanması

GSL’de uygulanan Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programları kapsamında, programın verimini arttırmak ve amacına ulaşmasını sağlamak adına dikkat edilmesi gereken hususlar şu şekilde belirlenmiştir (MEB, 2022: 8-9);

1. Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programında kazanımların işlenmesi sürecinde öğrenci grubunun hazırbulunuşluk seviyeleri, beklentileri, gereksinimleri, çevre özellikleri ve ilgili dikkate alınmalıdır.

2. Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programında hedef, öğrencinin başlangıç seviyesinden en üst seviyeye kadar ulaşmasıdır. Bu amaçla, Türk müziğinin tüm sözlü ve sözsüz eser dağarcığından ve evrensel müziklerden yararlanılabilir.

3. Programda ifade edilen “makam dizisi” kavramı klasik Türk sanat musikisindeki makamların sadece dizisini kapsamaktadır. Makamların seyir karakteristiği, durak, yeden ya da koma değerleri Türk halk müziğinde, klasik Türk sanat musikisinde olduğundan farklılık göstermektedir. Program bu farklılığı gözeterek makamların sadece isimleri ve dizileri kullanılarak tasarlanmış, “makam dizisi” kavramı ses dizisini ifade etmek için tercih edilmiştir.

4. Türk halk müziğinin temel çalgılarından olan kemanenin öğretiminde zengin içerikli ders materyalleri tercih edilmelidir. Bu sebeple, geleneksel icraların kavratılması için geniş bir tarama yapılarak eski ses kayıtlarına ulaşılmalı, içeriği zengin bir repertuar oluşturulmalıdır.

5. Kemanenin tarihi de en az çalgının icrası kadar önemlidir. Çalgının tarihinin incelenmesi için disiplinler arası çalışmalar yürütülmeli, tarih alanı ile ortak çalışmalar yürütülmelidir. Müzik ve çalgının tarihine ilişkin tarihi görsel ve basılı kaynaklar dersin amaçlarına katkı sağlayacaktır.

6. Dersin kazanımlarının ve amaçlarının işlerliği için öğretmenin Çalgı Eğitimi Kemane dersi öğretim programında yer alan ünitelere hâkim olması gerekmektedir. İhtiyaç halinde, öğrenme-öğretme sürecine dair ek planlar oluşturulmalı, esnek yapılı planlar hazırlanmalıdır. Programda bulunan ünitelerin tam manasıyla işlenmiş olması koşuluyla konu içeriklerinde yer değişiklikleri gerçekleştirilebilir.

7. Çalgı eğitimde çok eski ve bir o kadar da etkili olan usta-çırak ilişkisi ihmal edilmemelidir. Bu sistem programda hedeflenen amaçlara ulaşmak için işlenişe entegre edilmelidir. Sadece nota icrası ile Türk müziğinin karakteristik özelliklerinin yansıtılamayacağı fikrinden hareketle, Türk müziği çalgı sisteminin usta-çırak ilişkisi

yöntemi de kullanılmalıdır. Bu sayede öğrencinin gelişimi ve motivasyonu desteklenmektedir.

8. Kemane eğitiminde öğrencilerin hedefe yönelik motivasyonlarını arttırmak için yerel sanatçıları tanınmaları, yörelere ait sözlü, sözsüz müzikler ve halk dansları gösterilerini izlemeleri oldukça önemlidir. Öğrencilerin bu doğrultudaki etkinlikler aracılığıyla icracıları izlemeleri ve dinlemeleri sağlanmalıdır.

9. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde farklı isimlendirilen, yörelere göre kullanım alanı değişen kemane hakkında ayrıntılı bilgi verilmelidir. Bu nedenle yöresel müzik kültürü öğretilmeli ve görsel kaynaklar yolu ile de yörenin ve yöre insanının yaşayış biçimi kavratılmalıdır.

10. Öğrencilerin kemane eğitimleri süresince kullanabilecekleri kapsamlı bir eser dağarcığı kazanabilmeleri amacıyla kendi öğrenmelerini kontrol edebilme ve düzenlemelerine rehberlik edilmelidir.

11. Etkinlikler uygulanırken ya da yeni etkinlikler geliştirilirken programda yer alan kazanım açıklamaları göz ardı edilmemelidir.

12. Seslendirilecek etüt ve eserlerin seçiminde öğrencilerin teknik beceri düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilere teknik beceri düzeylerinin çok altında ve/veya çok üstünde görevler verilmemelidir. Öğrencinin beceri, yetenek ve seviyesi gözetilmelidir.

13. Kemane çalma becerilerini kazanma ve pekiştirme sürecinde öğrencilere yeteri kadar süre tanınmalıdır. Bir beceri yeterince pekiştirilmeden yeni bir beceriye geçilmemelidir.

14. Öğretmenler, program kapsamında bulunan içeriğe ve kazanımlara bağlı kalınması şartıyla etüt ve eser takviyeleri yapabilir ve zenginleştirilmiş ödevler verebilir.

15. Programın uygulanması sürecinde öğretmenler, sadece bir öğrenme-öğretme stratejisinden faydalanmak mecburiyetinde değildirler. Kazanımların içeriği ile öğrencilere edindirilmesi esnasında hedeflenmiş olan becerilere bağlı kalınması şartıyla öğretimi zenginleştirmek için farklı öğrenme-öğretme stratejileri (araştırma yolu ile öğrenme, buluş yolu ile öğrenme, işbirlikli öğrenme, sunuş yolu ile öğrenme, tam öğrenme vb.) yöntem ve teknikleri amacına uygun ve dengeli bir biçimde bir arada

kullanabilir. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleki gelişimleri eğitim, seminer, çalıştay aracılığı ile desteklenmelidir.

16. Öğrencilerin düzey, beceri, istek ve ilgilerine uygun şekilde verilmiş olan ödevler kapsamı içerisindeki araştırma ve dinleme çalışmaları, okumak ve müziği anlamak amacıyla gerçekleştirilen faaliyetlerdir. Öğrenciler, çalışmakta oldukları eserleri dinleyerek yorum yapabilir ve yorumcuların aralarındaki farklılıkları belirleyebilirler. Araştırma çalışmaları ise öğrencilerin eser hakkındaki bilgilere (besteci, dönem, yöre, tavır vb.) ulaşması ve eserin özelliklerini tanımaları açısından önemlidir. Dinleme ve araştırma çalışmaları, öğrencilerin yeni bakış açıları kazanmalarını sağlayacak şekilde genel kültür gelişimlerini destekleyici nitelikte olmalıdır.

17. Öğrencilere kemane çalgısının teknik özelliklerinin ve öğretim yaklaşımlarının gelişim aşamasında olduğu bilgisi verilmeli, bu konuda yayımlanmış tez, makale, kitap vb. literatürü takip etmeleri önerilmelidir.

18. Öğrenme-öğretme faaliyetlerinde kazanımların edinilmesi sürecinde yardımcı olacak uygun işitsel, görsel ve basılı materyallerden faydalanılmalıdır.

19. Öğrencilerin kendi bilgi ve beceri düzeylerini fark etmeleri ve geliştirebilmeleri için bireysel hedefler belirlemeleri sağlanmalıdır.

20. Öğrencilerin yeni bilgi ile eski bilgi arasında bağlantı kurmasına önem verilmelidir.

21. Öğrencilerin, öğretim süreci içerisinde performans ve sahne yetilerini geliştirmelerine fırsat sunan faaliyetler tertip edilmelidir.

22. Her öğrencinin başarı deneyimini yaşaması için bireysel farklılıkları dikkate alan fırsatlar yaratılmalıdır.

23. Grup çalışmaları, öğrencilerin estetik duyarlılık içinde birbirlerine yardımcı ve destek olmalarını, birbirlerinin çalışmalarını görerek eleştirmelerini, yeni fikirlerin doğmasını ve olumlu ilişkilerin geliştirilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle grup çalışmaları özendirilmeli ve desteklenmelidir.

24. Sanatsal etkinlikler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevki edinmeleri ve estetik duygularını geliştirmeleri amaçlanmaktadır. Öğrencilerin her türlü sanatsal etkinliği takip etmelerine önem verilmelidir.

25. Programda yer alan değerler etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası ile ilişkilendirilmelidir.

26. Çeşitli ve çokça ölçme aracının kullanılmasıyla sürecin başlangıcında, ortasında ve bitiminde yapılacak olan değerlendirme sonuçları, yalnızca not vermek amacıyla değil, aynı zamanda öğrencilere performanslarıyla ilgili geri bildirimlerde bulunabilme, öğrencileri gösterebilecekleri en yüksek performans düzeyine ulaştırabilmek amacıyla güdüleme, öğretim faaliyetlerinin ve programının etkililiğini tespit etme amacı ile de kullanılmalıdır.

27. Öğretmen; öğrencileri insani, kültürel, milli, manevi ve ahlaki değerler açısından besleyici; öğrencilerin demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve yükümlülüklerini yapmalarında yol gösterici olmalıdır.

2.9.3. Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlar

2022 yılında güncellenerek kullanıma başlanan GSL kemane eğitimi öğretim programına ilişkin sınıf ve ünite bazlı kazanımlar, kazanım sayıları; ayrıca ders saatleri ve oranlar Tablo 2.1, Tablo 2.2, Tablo 2.3 ve Tablo 2.4'te sunulmuştur.

Tablo 2.1. GSL 9. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri

ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
Kemaneyi Tanıyalım	9	4	3,00
Kemanede Yay Kullanımı ve Çevrim	14	16	11,00
Kemane Çalma Teknikleri	8	12	8,00
Etütler ve Dağarcık	7	112	78,00
TOPLAM	38	144	100,00

Tablo 2.1'de görüleceği üzere, 9. sınıf Kemane dersi için belirlenmiş olan kazanımların “Kemanede Yay Kullanımı ve Çevrim” ünitesinde, diğer ünitelere kıyasla daha fazla olduğu görülmektedir. Buna karşın, dersin uygulamalı bir ders olması sebebiyle, 9. sınıf düzeyinde üniteler genelinde en az kazanıma sahip ünitenin “Etütler ve Dağarcık” ünitesi olmasına karşın, en fazla bu ünite için ders saati ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2.2. GSL 10. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri

10. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
Kemane Çalma Teknikleri	4	8	11,00
Etütler ve Dağarcık	16	64	89,00
TOPLAM	20	72	100,00

Tablo 2.2 incelendiğinde, 10. sınıf için belirlenmiş olan kazanımların iki üniteye dağıldığı ve Tablo 2.1’dekine benzer şekilde, ders saatlerinin daha çok “Etütler ve Dağarcık” ünitesine ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 2.3. GSL 11. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri

11. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
Kemane Çalma Teknikleri	4	8	5,00
Etütler ve Dağarcık	20	136	95,00
TOPLAM	24	144	100,00

Tablo 2.3’e bakıldığında, hem Tablo 2.1 hem de Tablo 2.2’deki durumun 11. sınıf için de devam ettiği ve “Etütler ve Dağarcık” ünitesindeki gerek kazanım sayısının gerekse ayrılan ders saati süresinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2.4. GSL 12. sınıf Kemane dersi kazanım sayısı ve ders süreleri

12. SINIF			
ÜNİTE	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran %
Kemane Çalma Teknikleri	4	8	5
Etütler ve Dağarcık	20	112	78
Çok Sesli Eserler	4	24	17
TOPLAM	28	144	100,00

2022 Kemane dersi öğretim programı kapsamında yer alan her sınıf düzeyi için kazanım ve ders saati tablolarında benzerlikler dikkat çekmektedir. Buna göre Tablo 2.4, diğer tüm tablolardakilere benzer şekilde kazanımların ve ayrılan ders saati sürelerinin yoğunluğunun “Etütler ve Dağarcık” ünitesinde olduğunu göstermektedir.

2.10. Güzel Sanatlar Liseleri algı Eğitimi-Kemane Ders Kitapları

GSL kapsamında, çalgı eğitimi adı altında 2018 senesinde eğitimlere başlanan kemane çalgısının eğitimi için, 2018 senesinde hazırlanmış olan Kemane dersi oğretim programı çerçevesinde, 2019 yılında MEB bünyesinde ortaoğretimin her sınıf düzeyi için “kaynak kitap” niteliğinde ders kitapları hazırlanmış ve yayımlanmıştır. Söz konusu kitaplar incelendiğinde, özellikle 9. sınıf ders kitabının, kemane çalgısı ile ilk defa karşılaşan oğrenciler olması sebebiyle, daha teorik bilgiler içerdiği görülmektedir. Daha st sınıflarda ise uygulama etkinliklerinin sayısının arttığı, teknik tasarımı, oğretme-oğrenme etkinlikleri ve lme-değerlendirme etkinlikleri açısından, “bir oğrenciye hedeflenen kazanımları kazandıracak düzeyde” hazırlanarak sunulduğunu söylenebilir.

3. YÖNTEM

Bu bölüm, araştırmanın modeli ve deseni, veri kaynakları, veri toplama araçları, verilerin toplanması, toplanan verilerin işlenip çözümlenmesi ve yorumlanmasını içermektedir. Ayrıca çözümlene ve açıklamalara dair istatistiksel veriler hakkında da açıklamalar, bu bölümde yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada durumun tanımlanmasına ilişkin olarak betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde ise nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Karasar'a (2017) göre de tarama modeli, geçmişte veya günümüzde de var olan bir durumu olduğu gibi tasvir etmeyi amaçlayan bir araştırma modelidir.

3.2. Veri Kaynağı

İlk olarak 2018 ve sonrasında 2022 yıllarında yeniden düzenlenmiş, MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilerek yayımlanmış olan Kabak Kemane dersi öğretim programları, çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Net verilere kolay ulaşılması ve uygulanan öğretim programlarının sayıca az olması nedeniyle araştırmada evren üzerinden çalışılmasına karar verilmiştir. Evreni oluşturan Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programları şunlardır:

1. 2018 yılı MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü GSL Çalgı Eğitimi –Kemane Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar),
2. 2022 yılı MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü GSL Çalgı Eğitimi-Kemane Dersi 9, 10, 11 ve 12. sınıflar Öğretim Programı şeklindedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırma ile dolaylı ya da doğrudan ilişkisi bulunan kaynakların ve 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış ve okutulmasına izin verilmiş GSL Kemane dersi öğretim programlarının analizinde nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Doküman analizi yöntemi eğitim bilimleri alanında oldukça faydalı ancak az kullanılan bir yöntemdir. Bununla birlikte, bu yöntemde araştırma protokolüne sadık kalınması esastır. Yöntem, O'leary'e (2004) göre hem veri toplama yöntemi hem de bir nevi analiz biçimi olarak tanımlanmaktadır.

Veri toplama sürecinde doğrudan, MEB resmi internet sitesi, Talim Terbiye Kurulu internet ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) internet sitesinde bulunan arşivlere başvurulmuş, bu sayede 2018 ve 2022 GSL Kemane dersi öğretim programlarına ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada, MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü GSL Çalgı Eğitimi –Kemane dersi öğretim programında 9, 10, 11 ve 12. sınıflara ait iki program incelenmiştir. Elde edilen bulgular, araştırmanın problem ve alt problemlerine ilişkin bulguların daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle öğretim programlarının değiştiği yıllar olan 2018 ve 2022 yıllarında sınıf bazında incelenmek üzere dört ana başlık altında değerlendirilmiştir. Sonrasında ise elde edilen bulgulardan hareketle, araştırmanın problem ve alt problemleri ile ilgili veriler tablo ve şekiller aracılığıyla ortaya konmuştur. Söz konusu süreç için araştırmada betimsel analiz yapılmıştır.

Betimsel analize göre veriler daha önceden belirlenmiş olan temalara bağlı olarak özetlenip yorumlanmaktadır. Bu analizle amaçlanan, elde edilen bulguların düzenli ve yorumlanmış olarak okura sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

4. BULGULAR

Bu başlık altında, araştırmanın amacı doğrultusunda, 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilerek yayımlanmış olan GSL Kemane dersi öğretim programları incelenmiştir. Erişilen Kemane dersi öğretim programları üzerinde yapılan analizler neticesinde, söz konusu programlarda konu, kazanım ve makamsal-tonal yapıların bulunma durumlarına yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. 9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları Kapsamında Yer Alan Konular ile İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programları kapsamında, 9. sınıf düzeyinde yer alan konuları gösterir Tablo 4.1 ve Tablo 4.2 aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.1. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
1. Kemanenin Tarihçesi	1. Kemane Duruş Pozisyonu
2. Kemanenin Bölümleri, Yay ve Teller	2. Kemanenin Tutuş Pozisyonu ve Konumu
3. Kemanenin Akort Sistemi	3. Yayın Tutuluşu ve Kemane Üzerindeki Konumu
4. Yayın Bölümleri	4. Kemanede Ses Üretiş ve Çevrim
5. Yay Yönleri ve Simgeleri	5. Yay Çalışmaları
	6. Parmakların Konumlandırılması
	7. Birinci ve İkinci Telde Çalışmalar
	8. Üçüncü ve Dördüncü Telde Çalışmalar
	9. Tüm Tellerde Çalışmalar
	10. Bağırsız Yay Tekniği
	11. Bağlı Yay Tekniği
	12. Etüt Çalışmaları

Tablo 4.1 incelendiğinde, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kapsamında 17 tane konu başlığına yer verildiği görülmektedir. Bu konulardan beş tanesi teorik konu olarak göze çarparken, 12 tanesi uygulama ağırlıklı konulardır. Buna göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf programında teorik konular ile uygulama ağırlıklı konuların nicel açıdan eşit şekilde dağılımının yapılmadığı, yoğunluğun uygulama ağırlıklı konularda olduğu söylenebilir.

Tablo 4.2. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
1. Kemanenin Tarihçesi	1. Kemane Çalmada Duruş ve Tutuş Teknikleri
2. Kemanenin Bölümleri, Yay ve Teller	2. Açık Tellerde Yay Çalışmaları
3. Kemanenin Akort Sistemi	3. Kemanede Çevrim
4. Yayın Bölümleri	4. Yay Çalışmaları
5. Yay Yönleri ve Simgeleri	5. Parmakların Konumlandırılması
	6. Baskı ve Çevrim çalışmaları
	7. Etüt Çalışmaları

Tablo 4.2’de, 2022 yılında yayımlanan Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf ders konuları yer almaktadır. Buna göre, 2022 öğretim programı kapsamında 9. sınıf Kemane dersinde toplam 12 konuya yer verildiği görülürken, bu konuların teorik ve uygulamalı olarak dağılımlarının homojen yapıldığı söylenebilir. Zira teorik içeriğe sahip konuların beş, uygulama ağırlıklı konuların ise yedi tane olduğu öğretim programı, bu yönüyle homojen konu dağılımına sahiptir.

Çalışma kapsamında, 2018 ve 2022 senelerinde MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanmış olan iki adet 9. sınıf Kemane dersi öğretim programının konuları incelenmiştir. Buna göre, her iki öğretim programı kapsamında yer alan konular arası benzerlik ve farklılıklar, Tablo 4.3’de sunulmuştur.

Tablo 4.3. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
1. Kemanenin Tarihçesi		1. Kemane Duruş Pozisyonu	1. Yayın Tutuluşu ve Kemane Üzerindeki Konumu
2. Kemanenin Bölümleri, Yay ve Teller		2. Kemane Tutuş Pozisyonu	2. Kemanede Ses Üretiş
3. Kemanenin Akort Sistemi	-	3. Kemanede Çevrim	3. Baskı ve Çevrim Çalışmaları
4. Yayın Bölümleri		4. Yay Çalışmaları	4. Bağısız Yay Tekniği
5. Yay Yönleri ve Simgeleri		5. Parmakların Konumlandırılması	5. Bağlı Yay Tekniği
		6. Etüt Çalışmaları	

Tablo 4.3 incelendiğinde, 2018 ve 2022 yıllarında yayımlanmış olan kemane öğretim programının 9. sınıf konuları arasında teorik yönden farklı bir konuya değinilmediği, buna karşın uygulama ağırlıklı konularda farklılıklar olduğu

saptanmıştır. Buna göre, özellikle 2022 yılı öğretim programı Kemane dersi 9. sınıf konularında, 2018 yılı öğretim programında bulunan bazı konuların birleştirildiği görülmüştür. Örneğin, 2018 yılı öğretim programı içerisinde yer alan “Birinci ve İkinci Telde Çalışmalar” ile “Üçüncü ve Dördüncü Telde Çalışmalar” konularının, 2022 öğretim programı içerisinde “Baskı ve Çevrim Çalışmaları” başlıklı konu altında yer aldığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte, 2018 yılı öğretim programı kapsamında yer alan “Bağımsız Yay Tekniği” ve “Bağlı Yay Tekniği” konularının 2022 yılı öğretim programı kapsamında yer bulmadığı belirlenmiştir. Buna göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konularında teorik ve uygulama ağırlıklı konular arasında nicel yönden yaşanan eşitsizliğin, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konularında azaltıldığı, teorik ve uygulama ağırlıklı olarak daha homojen bir şekilde konulara ağırlık verildiği tespit edilmiştir.

4.2. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 yılları Kemane dersi öğretim programları kapsamında, 10. sınıf düzeyinde yer alan konuları gösterir Tablo 4.4 ve Tablo 4.5 aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.4. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Buselik Makam Dizisi 2. Çargâh Makam Dizisi 3. Çarpma Tekniği 4. Trill Tekniği 5. Uşşak Makam Dizisi 6. Hüseyini Makam Dizisi

Tablo 4.4’te de görüleceği üzere, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf konularının toplam altı adet olduğu ve tüm konuların uygulama ağırlıklı hazırlandığı belirlenmiştir.

Tablo 4.5. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Bağırsız Yay Tekniği 2. Bağlı Yay Tekniği 3. Buselik Makam Dizisi 4. Çargâh Makam Dizisi 5. Uşşak Makam Dizisi 6. Hüseyini Makam Dizisi

Tablo 4.5 incelendiğinde, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında 10. sınıfta toplam altı konuya yer verildiği tespit edilmiştir. Bu konuların tamamının 2018 yılı öğretim programındaki gibi uygulama ağırlıklı olması dikkat çekicidir.

Tablo 4.6. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf konularında benzerlik ve farklılıklar

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
-	-	1. Buselik Makam Dizisi	1. Bağırsız Yay Tekniği
-	-	2. Çargâh Makam Dizisi	2. Bağlı Yay Tekniği
-	-	3. Uşşak Makam Dizisi	
-	-	4. Hüseyini Makam Dizisi	

Tablo 4.6'dan hareketle, GSL Kemane dersi 10. sınıf konularının 2018 yılı ve 2022 yılı öğretim programlarına göre karşılaştırması yapıldığında, her iki öğretim programı kapsamında da 10. sınıf düzeyinde herhangi bir teorik konuya yer verilmediği görülmüştür. Bununla birlikte, uygulama ağırlıklı işlenen konulardan Buselik, Çargâh, Uşşak ve Hüseyini Makam Dizileri konularına her iki öğretim programında da yer verildiği görülürken, 2022 öğretim programında bu dört konuya ilave olarak "Bağırsız Yay Tekniği" ile "Bağlı Yay Tekniği" konularına da yer verildiği tespit edilmiştir. Son iki konunun 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konuları içerisinde yer alması sebebiyle, 10. sınıf konularında yer verilmediği

düşünülebilir. Genel olarak her iki öğretim programı kapsamında da 10. sınıf konularının uygulama ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır.

4.3. 11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programları kapsamında, 11. sınıf düzeyinde yer alan konuları gösterir Tablo 4.7 ve Tablo 4.8 aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.7. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Kürdi Makam Dizisi 2. Hicaz Makam Dizisi 3. Glissando Tekniği 4. Rast Makam Dizisi 5. Nihavent Makam Dizisi 6. Nikriz Makam Dizisi 7. Etütler

Tablo 4.7 incelendiğinde, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında 11. sınıfta okutulan konuların toplam yedi adet olduğu, tüm konuların uygulama ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.8. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Çarpma Tekniği 2. Trill Tekniği 3. Kürdi Makam Dizisi 4. Hicaz Makam Dizisi 5. Rast Makam Dizisi 6. Nihavent Makam Dizisi 7. Nikriz Makam Dizisi

Tablo 4.8'e göre, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında 11. sınıfta işlenen konuların toplam yedi adet olduğu görülmektedir. Söz konusu yedi konunun da uygulama ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4.9. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
-	-	1. Kürdi Makam Dizisi	1. Glissando Tekniği
-	-	2. Hicaz Makam Dizisi	2. Çarpma Tekniği
-	-	3. Rast Makam Dizisi	3. Trill Tekniği
-	-	4. Nihavent Makam Dizisi	4. Etütler
-	-	5. Nikriz Makam Dizisi	

Tablo 4.9'dan hareketle, gerek 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında 11. sınıf düzeyinde teorik bir konuya yer verilmediği görülmektedir. Bununla birlikte, uygulama ağırlıklı konularda beş makam dizisinin benzer olduğu görülürken, özellikle 2022 yılı Kemane dersi öğretim programının 11. sınıf konularında “Çarpma Tekniği” ve “Trill Tekniği” nin yer alması dikkat çekmektedir. Zira her iki konu da 2018 yılı Kemane dersi öğretim programının 10. sınıf konularında yer almıştır. Tabloda ayrıca 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf konuları arasında yer alan “Glissando Tekniği” nin 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında bulunmadığı da tespit edilmiştir.

4.4. 12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları ile İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programları kapsamında, 12. sınıf düzeyinde yer alan konuları gösterir Tablo 4.10 ve Tablo 4.11 aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.10. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Segâh Makam Dizisi 2. Hüzzam Makam Dizisi 3. Vibrato Tekniği 4. Karcıgar Makam Dizisi 5. Saba Makam Dizisi 6. Eviç Makam Dizisi 7. Etütler

Tablo 4.10’da 2018 yılı Kemane dersi öğretim programının 12. sınıf konuları görülmektedir. Buna göre 12. sınıf düzeyinde toplam yedi konuya yer verildiği görülürken, tüm konuların uygulama ağırlıklı konular olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 4.11. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi konuları

Teorik İçerikli Konular	Uygulama Ağırlıklı Konular
-	1. Glissando Tekniği 2. Vibrato Tekniği 3. Segâh Makam Dizisi 4. Hüzzam Makam Dizisi 5. Karcıgar Makam Dizisi 6. Saba Makam Dizisi 7. Eviç Makam Dizisi 8. İki Kemane İçin Çok Sesli Eserler 9. Kemane Çalgı Topluluğu İçin Düzenlenmiş Çok Sesli Eserler

Tablo 4.11 incelendiğinde, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında 12. sınıf konularının toplam dokuz konudan oluştuğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, tüm konuların uygulama ağırlıklı konular olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 4.12. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf konularının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
-	-	1. Segâh Makam Dizisi	1. Glissando Tekniği
		2. Hüzzam Makam Dizisi	2. İki Kemane İçin Çok Sesli Eserler
		3. Karcığâr Makam Dizisi	3. Kemane Çalgı Topluluğu İçin Düzenlenmiş Çok Sesli Eserler
		4. Saba Makam Dizisi	
		5. Eviç Makam Dizisi	
		6. Vibrato Tekniği	

Tablo 4.12’den de görülebileceği gibi, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf konuları ile 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf konularının önemli bir bölümünün ortak olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıfta yer verilmiş olan “Glissando Tekniği” konusunun, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf konularında yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf konularında, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programından farklı olarak, “İki Kemane İçin Çok Sesli Eserler” ile “Kemane Çalgı Topluluğu İçin Düzenlenmiş Çok Sesli Eserler” konularına yer verildiği saptanmıştır.

Tüm bu yapılan analizler sonucu elde edilen bulgulardan hareketle, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan bazı konuların, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan konulara göre güncellendiği ve değiştirildiği görülmektedir. Özellikle “Süsleme Teknikleri” ünitelerinde yer verilen tekniklerin, 2018 yılındaki konulara nazaran 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında farklı sınıflarda konu olarak işlendiği belirlenmiştir. Her iki öğretim programında da yer alan konularda özellikle makam dizilerinde benzerlikler dikkat çekmiştir. Ayrıca dersin uygulama ağırlıklı olmasından ve öğrencilerin GSL 9. sınıf dersi içerisinde kemane çalgısıyla ilk defa karşılaşmalarından hareketle, sadece 9. sınıf düzeyinde teorik bilgi yoğunluğunun bulunduğu, her iki öğretim programında da 10. sınıftan başlayarak sadece uygulama ağırlıklı konulara yer verildiği tespit edilmiştir.

4.5.9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular

Çalışmada 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilerek yayımlanan iki adet Kemane dersi öğretim programı üzerinden sınıf bazlı kazanım karşılaştırmaları yapılmış ve aşağıda tablolarla sunulmuştur.

Tablo 4.13. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Kemanenin tarihsel gelişim sürecinde geçirmiş olduğu değişimi açıklar.	1. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan duruş pozisyonunu uygular.
2. Kemaneyi meydana getiren bölümleri açıklar.	2. Kemaneyi tekniğine uygun olacak şekilde tutar.
3. Yayı meydana getiren bölümleri açıklar.	3. Diz üzerinde kemaneyi konumlandırır.
4. Kemanede kullanılmakta olan telleri tanıır.	4. Tekniğine uygun şekilde yayı tutar.
5. Tellerin akortlamış olduğu sesleri açıklar.	5. Kemane üstünde yayı konumlandırır.
6. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan duruş pozisyonunu açıklar.	6. Teller üstünde yayı hem iterek hem de çekerek hareket ettirir.
7. Kemanenin tutulma tekniğini açıklar.	7. Hem birinci hem de ikinci telde çevrim yapar.
8. Kemanenin diz üstündeki pozisyonunu açıklar	8. Hem ikinci hem de üçüncü telde çevrim yapar.
9. Yayın tutuluş şeklini açıklar.	9. Hem üçüncü hem de dördüncü telde çevrim yapar.
10. Kemane üstündeki yayın konumunu açıklar.	10. Bütün tellerde çevrim yapar.
11. Yayın kullanım bölümlerini açıklar.	11. Uzun yayda çalmalar yapar.
12. Yayın çekme yönünü ifade eden sembolü tanıır.	12. Uzun yayda bölümlü yay çalışmalarını gerçekleştirir.
13. Yayın itme yönünü ifade eden sembolü tanıır.	13. Hem uzun hem de kısa yay çalışmalarını yapar.
14. Parmak numaralarını tanıır.	14. “Dörtlük nota” ve “suslar” ile uzun yay çalışmalarını gerçekleştirir.
15. Kemane sapındaki parmakların konumlarını açıklar.	15. Bölümlü yay çalışmalarını gerçekleştirir.
16. Bağırsız yay tekniği hakkında açıklama yapar.	16. Kısa yay çalışmalarını gerçekleştirir.
17. Bağlı yay tekniğini hakkında açıklamalar yapar.	17. Kısa yay üstünde çevrim çalışmalarını gerçekleştirir.
	18. Kemane sapı üzerinde parmaklarını konumlandırır.
	19. Birinci tel üzerinde re, mi, fa sesleri ile etütler gerçekleştirir.
	20. Birinci tel üzerinde re, mi, fa, sol ve la sesleri ile etütler gerçekleştirir.
	21. İkinci tel üstünde la, si, do, re, mi sesleri ile etütler gerçekleştirir.
	22. Hem birinci telde hem de ikinci telde etütler gerçekleştirir.
	23. Üçüncü tel üzerinde re, mi, fa, sol, la sesleri ile etütler gerçekleştirir.
	24. Dördüncü tel üzerinde sol, la, si, do, re sesleri ile etütler gerçekleştirir.
	25. Hem üçüncü hem de dördüncü telde etütler gerçekleştirir.
	26. Natürel sesler ile etütler gerçekleştirir.
	27. Bağırsız yay tekniğinde etütler gerçekleştirir.
	28. Bağlı yay tekniğinde etütler gerçekleştirir.
	29. Hem bağırsız hem de bağli yay tekniğinde etütler ortaya koyar.
	30. 2/4’lük usulde etütler yapar.
	31. 3/4’lük usulde etütler yapar.
	32. 4/4’lük usulde etütler yapar.
	33. Natürel sesler ile ezgiler çalar.

Tablo 4.13'e bakıldığında, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programının 9. sınıf ders kazanımlarının toplamda 50 adet olduğu ve söz konusu kazanımların 17 tanesinin teorik temelli, 33 tanesinin ise uygulama temelli kazanım olduğu tespit edilmiştir. Bu duruma göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programının 9. sınıf düzeyindeki öğretimin "uygulama" ağırlıklı hazırlandığı söylenebilir. Buna karşın, dersin uygulama temelli olması düşünüldüğünde, 9. sınıf düzeyinde teorik temelli kazanım sayısının da dikkate değer olduğu görülmektedir. Bu durum, ortaöğretimin ilk sınıfında kemane çalgısı ile ilk defa tanışan öğrencilerin, çalgıyı öğrenebilmesi için verilen teorik bilgilerden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 4.14. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Kemanenin tarihsel gelişim sürecinde geçirmiş olduğu değişimi açıklar.	1. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan oturuş pozisyonunu gösterir.
2. Kemaneyi meydana getiren bölümleri açıklar.	2. Hem kemane hem de yay tutuşunu gösterir.
3. Yayın meydana getiren bölümleri açıklar.	3. Yay hareketlerini uygulayarak açık teller üzerinde sesleri üretir.
4. Kemanede kullanılmakta olan telleri gösterir.	4. Hem birinci hem de ikinci telde çevrim yapar.
5. Tellerin akortlanmış olduğu sesleri açıklar.	5. Hem ikinci hem de üçüncü telde çevrim yapar.
6. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan duruş pozisyonunu açıklar.	6. Hem üçüncü hem de dördüncü telde çevrim yapar.
7. Hem kemane hem de yay tutuşunu açıklar.	7. Bütün tellerde çevrim yapar.
8. Yayın kullanım bölümlerini açıklar.	8. Uzun yayda çalmalar yapar.
9. Yayın hareketlerini göstermekte olan sembolleri açıklar.	9. Uzun yayda bölümlü yay çalışmaları gerçekleştirir.
10. Parmakların numaralarını açıklar.	10. Hem uzun hem de kısa yay çalışmaları yapar.
11. Kemane sapındaki parmakların konumlarını gösterir.	11. “Dörtlük nota” ve “suslar” ile uzun yay çalışmaları gerçekleştirir.
	12. Bölümlü yay çalışmaları gerçekleştirir.
	13. Kısa yay çalışmaları gerçekleştirir.
	14. Kısa yay üstünde çevrim çalışmaları gerçekleştirir.
	15. Kemane sapı üzerinde parmaklarını konumlandırır.
	16. Bütün tellerde birinci parmak ve açık telle etütler yapar.
	17. Bütün tellerde birinci ve ikinci parmak ile açık telle etütler yapar.
	18. Hem birinci telde hem de ikinci telde etütler gerçekleştirir.
	19. Bütün tellerde birinci, ikinci ve üçüncü parmak ile açık telle etütler yapar.
	20. Bütün tellerde birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü parmak ile açık telle etütler yapar.
	21. Sol majör diziyi bütün teller üzerinde inici ve çıkıcı olarak icra eder.
	22. Bütün tellerde sol majör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
	23. Bütün tellerde la minör diziyi inici ve çıkıcı olarak seslendirir.
	24. Bütün tellerde la minör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
	25. Bütün tellerde do majör diziyi inici ve çıkıcı olarak seslendirir.
	26. Bütün tellerde do majör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
	27. Ezgiler çalar.

Tablo 4.14 incelendiğinde, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında 9. sınıf kazanımlarının toplamda 38 adet olduğu, bunlardan 11 tanesinin teorik temelli, 27 tanesinin ise uygulama temelli kazanımlar olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu durum, 2018 yılı öğretim programı 9. sınıf kazanımlarındaki duruma

benzer şekilde, dersin uygulama ağırlıklı işlendiğini gösterirken, teorik temelli kazanımlarının sayısının da az olmaması, ortaöğretimin ilk sınıfında söz konusu çalgı ile ilk defa karşılaşan öğrencilere çalgının tanıtılması amacıyla hazırlanmasından kaynaklanmış olabilir.

Bununla birlikte, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı ile karşılaştırıldığında, 9. sınıf kazanımlarında 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında ciddi bir azalma dikkat çekmektedir (2018 yılı öğretim programı 9. sınıf kazanım sayısı 50 iken, 2022 yılı öğretim programı 9. sınıf kazanım sayısı 38'dir).

Tablo 4.15. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
1. Kemanenin tarihsel gelişim sürecinde geçirmiş olduğu değişimi açıklar.	1. Kemanenin tutulma tekniğini açıklar.	1. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan duruş pozisyonunu uygular.	1. Diz üzerinde kemaneyi konumlandırır.
2. Kemaneyi meydana getiren bölümleri açıklar.	2. Hem kemane hem de yay tutuşunu açıklar.	2. Kemaneyi tekniğine uygun olacak şekilde tutar.	2. Tekniğine uygun şekilde yayı tutar.
3. Yay meydana getiren bölümleri açıklar.	3. Kemanenin diz üstündeki pozisyonunu açıklar.	3. Hem birinci hem de ikinci telde çevrim yapar.	3. Kemane üstünde yayı konumlandırır.
4. Kemanede kullanılan telleri tanıtır.	4. Yayın hareketlerini göstermekte olan sembollerini açıklar.	4. Hem ikinci hem de üçüncü telde çevrim yapar.	4. Teller üstünde yayı hem iterek hem de çekerek hareket ettirir.
5. Tellerin akortlamış olduğu sesleri açıklar.	5. Kemane üstündeki yayın konumunu açıklar.	5. Hem üçüncü hem de dördüncü telde çevrim yapar.	5. Birinci tel üzerinde re, mi, fa sesleri ile etütler gerçekleştirir.
6. Kemane çalabilmek amacıyla gerekli olan duruş pozisyonunu açıklar.	6. Yayın çekme yönünü ifade eden sembolü tanıtır.	6. Bütün tellerde çevrim yapar.	6. Birinci tel üzerinde re, mi, fa, sol ve la sesleri ile etütler gerçekleştirir.
7. Yayın kullanım bölümlerini açıklar.	7. Yayın itme yönünü ifade eden sembolü tanıtır.	7. Uzun yayda çalmalar yapar.	7. İkinci tel üstünde la, si, do, re, mi sesleri ile etütler gerçekleştirir.
8. Parmakların numaralarını açıklar.	8. Bağırsız yay tekniği hakkında açıklama yapar.	8. Uzun yayda bölümlü yay çalışmaları gerçekleştirir.	8. Üçüncü tel üzerinde re, mi, fa, sol, la sesleri ile etütler gerçekleştirir.
9. Kemane sapındaki parmakların konumlarını gösterir.	9. Bağlı yay tekniğini hakkında açıklamalar yapar.	9. Hem uzun hem de kısa yay çalışmaları yapar.	9. Dördüncü tel üzerinde sol, la, si, do, re sesleri ile etütler gerçekleştirir.
		10. "Dörtlük nota" ve "suslar" ile uzun yay çalışmaları gerçekleştirir.	10. Hem üçüncü hem de dördüncü telde etütler gerçekleştirir.
		11. Bölümlü yay çalışmaları gerçekleştirir.	11. Natürel sesler ile etütler gerçekleştirir.
		12. Kısa yay çalışmaları gerçekleştirir.	12. Bağırsız yay tekniğinde etütler gerçekleştirir.
		13. Kısa yay üstünde çevrim çalışmaları gerçekleştirir.	13. Bağlı yay tekniğinde etütler gerçekleştirir.
		14. Kemane sapı üzerinde parmaklarını konumlandırır.	14. Hem bağırsız hem de bağlı yay tekniğinde etütler ortaya koyar.
		15. Hem birinci telde hem de ikinci telde etütler gerçekleştirir.	15. 2/4'lük usulde etütler yapar.
			16. 3/4'lük usulde etütler yapar.
			17. 4/4'lük usulde etütler yapar.
			18. Natürel sesler ile ezgiler çalar.
			19. Yay hareketlerini uygulayarak açık teller üzerinde sesleri üretir.
			20. Bütün tellerde birinci parmak ve açık telle etütler yapar.
			21. Bütün tellerde birinci ve ikinci parmak ile açık telle etütler yapar.
			22. Bütün tellerde birinci, ikinci ve üçüncü parmak ile açık telle etütler yapar.
			23. Bütün tellerde birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü parmak ile açık telle etütler yapar.
			24. Sol majör diziyi bütün teller üzerinde inici ve çıkıcı olarak icra eder.
			25. Bütün tellerde sol majör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
			26. Bütün tellerde la minör diziyi inici ve çıkıcı olarak seslendirir.
			27. Bütün tellerde la minör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
			28. Bütün tellerde do majör diziyi inici ve çıkıcı olarak seslendirir.
			29. Bütün tellerde do majör dizide yazılan parmak etütlerini çalar.
			30. Ezgiler çalar.
			31. Natürel sesler ile ezgiler çalar.

Tablo 4.15'ten de görülebileceği gibi, Kemane dersi 9. sınıf kazanımları açısından 2018 yılı öğretim programı ile 2022 yılı öğretim programında gerek teorik gerekse uygulama ağırlıklı kazanımlarda benzerlik ve farklılıkların çok olduğu tespit

edilmiştir. Buna göre 2018 yılı öğretim programında gözlemlenen doğru uygulamaların 2022 yılı öğretim programı kapsamında aynı şekilde devam ettiği, buna karşın öğrencilerde hedeflenen kazanımlarda sorunlarla karşılaşılanlarda önemli değişikliklere gidildiği açıkça gözükmektedir.

4.6. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilerek yayımlanan iki adet Kemane dersi öğretim programı üzerinden 10. sınıf kazanım karşılaştırmaları yapılmış ve Tablo 4.16, Tablo 4.17 ve Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4.16. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Buselik makam dizisini açıklar.	1. Buselik makam dizisini çalar.
2. Çargâh makam dizisini açıklar.	2. Buselik makam dizisinde etütler yapar.
3. Çarpma tekniğini açıklar.	3. Buselik makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
4. Trill tekniğini açıklar.	4. Çargâh makam dizisinde etütler yapar.
5. Uşşak makam dizisini açıklar.	5. Çargâh makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
6. Hüseyini makam dizisini açıklar.	6. Çargâh makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	7. Etütler esnasında çarpma tekniğini uygular.
	8. Etütler sırasında trill tekniğini uygular.
	9. Uşşak makam dizisinde etütler yapar.
	10. Uşşak makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
	11. Uşşak makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	12. Hüseyini makam dizisinde etütler yapar.
	13. Hüseyini makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
	14. Hüseyini makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.

Tablo 4.16’da görüleceği üzere, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kazanımları toplam 20 adettir. Söz konusu kazanımlardan altı tanesi teorik ağırlıklı kazanımlarken, 14 tanesi uygulama ağırlıklı kazanımlar olarak dikkat

çekmektedir. Her ne kadar teorik ağırlıklı kazanımlara yer verilmiş olsa da, 2018 yılı öğretim programı 10. sınıf kazanımlarının uygulama ağırlıklı hazırlandığı söylenebilir.

Tablo 4.17. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Bağırsız yay tekniğini açıklar.	1. Bağırsız yay tekniğini uygular.
2. Bağlı yay tekniğini açıklar.	2. Bağlı yay tekniğini uygular.
3. Buselik makam dizisini açıklar.	3. Buselik makam dizisini çalar.
4. Çargâh makam dizisini açıklar.	4. Buselik makam dizisinde etütler yapar.
5. Uşşak makam dizisini açıklar.	5. Buselik makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
6. Hüseyini makam dizisini açıklar.	6. Çargâh makam dizisinde etütler yapar.
	7. Çargâh makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
	8. Çargâh makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	9. Uşşak makam dizisinde etütler yapar.
	10. Uşşak makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
	11. Uşşak makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	12. Hüseyini makam dizisinde etütler yapar.
	13. Hüseyini makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.
	14. Hüseyini makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.

Tablo 4.17’de ise 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kazanımlarına yer verilmiştir. Buna göre toplam 20 kazanıma yer verildiği görülen öğretim programında, altı adet teorik ağırlıklı kazanım yer alırken, 14 adedi uygulama ağırlıklı hazırlanmıştır.

Tablo 4.18. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
1. Buselik makam dizisini açıklar.	1. Çarpma tekniğini açıklar.	1. Buselik makam dizisini çalar.	1. Etütler esnasında çarpma tekniğini uygular.
2. Çargâh makam dizisini açıklar.	2. Trill tekniğini açıklar.	2. Buselik makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.	2. Etütler sırasında trill tekniğini uygular.
3. Uşşak makam dizisini açıklar.	3. Bağırsız yay tekniğini açıklar.	3. Çargâh makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.	3. Bağırsız yay tekniğini uygular.
4. Hüseyini makam dizisini açıklar.	4. Bağlı yay tekniğini açıklar.	4. Çargâh makam dizisinde etütler yapar.	4. Bağlı yay tekniğini uygular.
		5. Uşşak makam dizisinde etütler yapar.	
		6. Uşşak makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.	
		7. Uşşak makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		8. Hüseyini makam dizisinde etütler yapar.	
		9. Hüseyini makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.	
		10. Hüseyini makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		11. Hüseyini makam dizisinde örnek ezgiler icra eder.	
		12. Hüseyini makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	

Tablo 4.18 incelendiğinde, gerek 2018 yılı gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarında makam dizisi kazanımlarında benzerlikler olduğu, bu benzerliklerin hem teorik ağırlıklı hem de uygulama ağırlıklı kazanımlarda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf dersinde “Süsleme Teknikleri” ünitesi başlığında yer alan “çarpma tekniği uygular” ve “trill tekniği uygular” kazanımlarının, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf içerisinde yer almadığı tespit edilmiştir. Ayrıca 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kazanımları arasında yer verilmiş olan “Bağırsız yay” ve “Bağlı yay”

tekniklerine 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kapsamında yer verildiği de saptanmıştır.

4.7.11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilerek yayımlanan iki adet Kemane dersi öğretim programı üzerinden 11. sınıf kazanım karşılaştırmaları yapılmış ve Tablo 4.19, Tablo 4.20 ve Tablo 4.21’de sunulmuştur.

Tablo 4.19. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Kürdi makam dizisini açıklar.	1. Kürdi makam dizisini çalar.
2. Hicaz makam dizisini açıklar.	2. Kürdi makam dizisinde etütler yapar.
3. Glissando tekniğini açıklar.	3. Kürdi makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
4. Rast makam dizisini açıklar.	4. Hicaz makam dizisini çalar.
5. Nihavent makam dizisini açıklar.	5. Hicaz makam dizisinde etütler yapar.
6. Nikriz makam dizisini açıklar.	6. Hicaz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	7. Glissando tekniğini uygular.
	8. Rast makam dizisini çalar.
	9. Rast makam dizisinde etütler yapar.
	10. Rast makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	11. Nihavent makam dizisini çalar.
	12. Nihavent makam dizisinde etütler yapar.
	13. Nihavent makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	14. Nikriz makam dizisini çalar.
	15. Nikriz makam dizisinde etütler yapar.
	16. Nikriz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	17. 7/8’lik usulde etütler yapar.
	18. 9/8’lik usulde etütler yapar.
	19. Türlü yörelerden ezgiler icra eder.

Tablo 4.19’da görüleceği üzere, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımları toplam 25 adettir. Bu kazanımların altı adedi teorik ağırlıklı hazırlanmış, buna karşın 19 adedi uygulama ağırlıklı hazırlanmıştır. Buna göre, 2018

yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında uygulama ağırlıklı kazanımların ön planda yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.20. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Çarpma tekniğini açıklar.	1. Çarpma tekniğini etütler esnasında uygular.
2. Trill tekniğini açıklar.	2. Trill tekniğini etütler sırasında uygular.
3. Kürdi makam dizisini açıklar.	3. Kürdi makam dizisini çalar.
4. Hicaz makam dizisini açıklar.	4. Kürdi makam dizisinde etütler yapar.
5. Rast makam dizisini açıklar.	5. Kürdi makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
6. Nihavent makam dizisini açıklar.	6. Hicaz makam dizisini çalar.
7. Nikriz makam dizisini açıklar.	7. Hicaz makam dizisinde etütler yapar.
	8. Hicaz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	9. Rast makam dizisini çalar.
	10. Rast makam dizisinde etütler yapar.
	11. Rast makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	12. Nihavent makam dizisini çalar.
	13. Nihavent makam dizisinde etütler yapar.
	14. Nihavent makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	15. Nikriz makam dizisini çalar.
	16. Nikriz makam dizisinde etütler yapar.
	17. Nikriz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.

Tablo 4.20’de görüleceği üzere, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımları toplam 24 tanedir. Buna göre söz konusu kazanımlardan yedi tanesi teorik temelli kazanımlarken, 17 tanesi uygulama temelli kazanım olarak tespit edilmiştir. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarına paralel şekilde, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarında da yoğunluğun uygulamaya verildiği belirlenmiştir.

Tablo 4.21. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Konular		Uygulama Ağırlıklı Konular	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
1. Kürdi makam dizisini açıklar.	1. Glissando tekniğini açıklar.	1. Kürdi makam dizisini çalar.	1. Glissando tekniğini uygular.
2. Hicaz makam dizisini açıklar.	2. Çarpma tekniğini açıklar.	2. Kürdi makam dizisinde etütler yapar.	2. 7/8'lik usulde etütler yapar.
3. Rast makam dizisini açıklar.	3. Trill tekniğini açıklar.	3. Kürdi makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	3. 9/8'lik usulde etütler yapar.
4. Nihavent makam dizisini açıklar.		4. Hicaz makam dizisini çalar.	4. Türlü yörelerden ezgiler icra eder.
5. Nikriz makam dizisini açıklar.		5. Hicaz makam dizisinde etütler yapar.	5. Çarpma tekniğini etütler esnasında uygular.
		6. Hicaz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	6. Trill tekniğini etütler sırasında uygular.
		7. Rast makam dizisini çalar.	
		8. Rast makam dizisinde etütler yapar.	
		9. Rast makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		10. Nihavent makam dizisini çalar.	
		11. Nihavent makam dizisinde etütler yapar.	
		12. Nihavent makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		13. Nikriz makam dizisini çalar.	
		14. Nikriz makam dizisinde etütler yapar.	
		15. Nikriz makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	

Tablo 4.21 incelendiğinde, gerek 2018 yılı gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarında makam dizisi kazanımlarında benzerlikler olduğu, bu

benzerliklerin hem teorik ağırlıklı hem de uygulama ağırlıklı kazanımlarda yer aldığı belirlenmiştir. Buna karşın, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarında yer verilen Glissando tekniği ile ilgili teorik ve uygulama ağırlıklı kazanımlara, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarında yer verilmediği, ayrıca 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf kazanımlarında yer verilen “Çarpma tekniği” ve “Trill tekniği” ile ilgili kazanımlara 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımlarında yer verildiği saptanmıştır.

4.8.12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Kazanımlar İle İlgili Bulgular

Çalışmada, 2018 ve 2022 yıllarında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından kabul edilerek yayımlanan iki adet Kemane dersi öğretim programı üzerinden 12. sınıf kazanım karşılaştırmaları yapılmış ve Tablo 4.22, Tablo 4.23 ve Tablo 4.24’te sunulmuştur.

Tablo 4.22. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Segâh makam dizisini açıklar.	1. Segâh makam dizisini çalar.
2. Hüzzam makam dizisini açıklar.	2. Segâh makam dizisinde etütler yapar.
3. Vibrato tekniğini açıklar.	3. Segâh makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
4. Karcığâr makam dizisini açıklar.	4. Hüzzam makam dizisini çalar.
5. Saba makam dizisini açıklar.	5. Hüzzam makam dizisinde etütler yapar.
6. Eviç makam dizisini açıklar.	6. Hüzzam makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	7. Vibrato tekniğini etüt esnasında uygular.
	8. Karcığâr makam dizisini çalar.
	9. Karcığâr makam dizisinde etütler yapar.
	10. Karcığâr makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	11. Saba makam dizisini çalar.
	12. Saba makam dizisinde etütler yapar.
	13. Saba makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	14. Eviç makam dizisini çalar.
	15. Eviç makam dizisinde etütler yapar.
	16. Eviç makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	17. 10/8’lik usulde etütler yapar.
	18. 12/8’lik usulde etütler yapar.
	19. Türlü yörelerden ezgiler icra eder.

Tablo 4.22’de görüleceği üzere, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımları toplam 25 adettir. Bu kazanımların altı tanesi teorik ağırlıklı kazanım iken, 19 tanesi uygulama ağırlıklı kazanım olarak tespit edilmiştir. Buna göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarının, 10. ve 11. sınıf kazanımlarına paralel şekilde uygulama ağırlıklı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.23. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi kazanımları

Teorik Temelli Kazanımlar	Uygulama Temelli Kazanımlar
1. Glissando tekniğini açıklar.	1. Glissando tekniğini etüt esnasında uygular.
2. Vibrato tekniğini açıklar.	2. Vibrato tekniğini etüt sırasında uygular.
3. Segâh makam dizisini açıklar.	3. Segâh makam dizisini çalar.
4. Hüzzam makam dizisini açıklar.	4. Segâh makam dizisinde etütler yapar.
5. Karcığâr makam dizisini açıklar.	5. Segâh makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
6. Saba makam dizisini açıklar.	6. Hüzzam makam dizisini çalar.
7. Eviç makam dizisini açıklar.	7. Hüzzam makam dizisinde etütler yapar.
	8. Hüzzam makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	9. Karcığâr makam dizisini çalar.
	10.Karcığâr makam dizisinde etütler yapar.
	11.Karcığâr makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	12.Saba makam dizisini çalar.
	13.Saba makam dizisinde etütler yapar.
	14.Saba makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	15.Eviç makam dizisini çalar.
	16.Eviç makam dizisinde etütler yapar.
	17.Eviç makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.
	18.Çok sesli eser çalışmaları kapsamında müzikal uyumun önemini açıklar.
	19.Çok sesli olarak eseri icra eder.
	20.Grup çalışmaları kapsamında müzikal uyumun önemini açıklar.
	21.Çok sesli olarak grup ile beraber eseri icra eder.

Tablo 4.23’e bakıldığında, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarının toplam 28 adet olduğu görülmektedir. Buna göre, kazanımların yedi

tanisi teorik ağırlıklı iken, 21 tanesi uygulama ağırlıklı olarak saptanmıştır. Buradan hareketle; “2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımları, Tablo 4.23’e göre uygulama ağırlıklı hazırlanmıştır” denilebilir. Böylece gerek 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında tüm sınıflar bazında uygulama ağırlıklı kazanımların fazla olduğu belirlenmiştir. Dersin, “çalgı eğitimi” temelli bir yapıya sahip olmasından hareketle, belirlenen kazanımların uygulama ağırlıklı olması yerinde bir karar olarak yorumlanabilir.

Tablo 4.24. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarının benzerlik ve farklılıkları

Teorik İçerikli Kazanımlar		Uygulama Ağırlıklı Kazanımlar	
Değişmeyen Konular	Değişen Konular	Değişmeyen Konular	Değişen Konular
1. Vibrato tekniğini açıklar.	1. Glissando tekniğini açıklar.	1. Vibrato tekniğini etüt esnasında uygular.	1. Glissando tekniğini etüt esnasında uygular.
2. Segâh makam dizisini açıklar.		2. Segâh makam dizisini çalar.	2. 10/8’lik usulde etütler yapar.
3. Hüzzam makam dizisini açıklar.		3. Segâh makam dizisinde etütler yapar.	3. 12/8’lik usulde etütler yapar.
4. Karcığâr makam dizisini açıklar.		4. Segâh makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	4. Türlü yörelerden ezgiler icra eder.
5. Saba makam dizisini açıklar.		5. Hüzzam makam dizisini çalar.	5. Çok sesli eser çalışmaları kapsamında müzikal uyumun önemini açıklar.
6. Eviç makam dizisini açıklar.		6. Hüzzam makam dizisinde etütler yapar.	6. Çok sesli olarak eseri icra eder.
		7. Hüzzam makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	7. Grup çalışmaları kapsamında müzikal uyumun önemini açıklar.
		8. Karcığâr makam dizisini çalar.	8. Çok sesli olarak grup ile beraber eseri icra eder.
		9. Karcığâr makam dizisinde etütler yapar.	
		10. Karcığâr makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		11. Saba makam dizisini çalar.	
		12. Saba makam dizisinde etütler yapar.	
		13. Saba makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	
		14. Eviç makam dizisini çalar.	
		15. Eviç makam dizisinde etütler yapar.	
		16. Eviç makam dizisinde THM repertuarından ezgiler icra eder.	

Tablo 4.24 incelendiğinde, gerek 2018 yılı gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarında makam dizisi kazanımlarında benzerlikler olduğu, bu benzerliklerin hem teorik ağırlıklı hem de uygulama ağırlıklı kazanımlarda yer aldığı belirlenmiştir. Bununla birlikte, özellikle teorik ağırlıklı kazanımların neredeyse tamamının benzer olduğu görülürken tek farklılığın, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımları arasında yer alan Glissando tekniği konusuna 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarında yer verilmemesinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Söz konusu kazanım, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf kazanımları içerisinde yer almıştır. Uygulama ağırlıklı kazanımlarda ise, yukarıda da ifade edildiği üzere, makam dizisi kazanımlarında benzerlikler dikkat çekerken, farklılıkların özellikle 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarında yer verilmiş olan “çok sesli eserler” ve “müzikal uyum” üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir.

4.9.9. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular

2018 yılı Kemane dersi öğretim programının 9. sınıf ünite, konu ve kazanımları incelendiğinde, söz konusu sınıf düzeyinde hiçbir ton ve makama yer verilmediği görülmektedir. Buna karşın, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında, 9. sınıf düzeyinde yer alan ton ve makamları gösterir Tablo 4.25, aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.25. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 9. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
1. Sol Majör Dizi	
2. La Minör Dizi	-
3. Do Majör Dizi	

Tablo 4.25’te görüleceği üzere, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programının 9. sınıf ünite, konu ve kazanımları incelendiğinde, toplamda üç adet dizi bulunduğu ve bu üç dizinin de tonal yapıda yer aldığı belirlenmiştir. Buna göre, söz konusu programın tonal müzik sistemine uygun olacak şekilde hazırlandığı söylenebilir.

Elde edilen bu bulgudan hareketle, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf ünite, konu ve kazanımlarında ton ve makamlara hiç yer verilmemesine karşın, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programının 9. sınıf ünite, konu ve kazanımları

içerisinde ciddi anlamda değişime gidildiği ve üç adet dizinin yeni programa eklendiği, söz konusu dizilerin de tonal yapıya göre hazırlandığı söylenebilir.

4.10. 10. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular

2018 ve 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarının 10. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan ton ve makamlar ile ilgili bilgiler, Tablo 4.26 ve Tablo 4.27’de sunulmuştur.

Tablo 4.26. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Buselik Dizisi 2. Çargâh Dizisi 3. Uşşak Dizisi 4. Hüseyni Dizisi

Tablo 4.26’ya göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf düzeyi ünite, konu ve kazanımları içerisinde toplam dört adet diziye yer verildiği, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda dizi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.27. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 10. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Buselik Dizisi 2. Çargâh Dizisi 3. Uşşak Dizisi 4. Hüseyni Dizisi

Tablo 4.27’ye bakıldığında da, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 10. sınıf ünite, konu ve kazanımlar içerisinde yer alan aynı sayıda dizilere yer verildiği ve söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olup, aynı makamsal çalışmalara göre hazırlık yapıldığı tespit edilmiştir.

Buna göre, her iki öğretim programı kapsamında öğrencilere verilmesi öngörülen ünite, konu ve kazanımlarda yer alan dizilerin aynı sayıda olduğu, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olduğu ve tüm makamların da iki öğretim programında aynı olacak şekilde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, 10. sınıf öğretim programları arasında tonal ve makamsal anlamda önemli bir değişikliğin yapılmadığını göstermektedir.

4.11. 11. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular

2018 ve 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarının 11. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan ton ve makamlar ile ilgili bilgiler, Tablo 4.28 ve Tablo 4.29'da sunulmuştur.

Tablo 4.28. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Kürdi Dizisi 2. Hicaz Dizisi 3. Rast Dizisi 4. Nihavent Dizisi 5. Nikriz Dizisi

Tablo 4.28'e göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf düzeyi ünite, konu ve kazanımları içerisinde toplam beş adet diziyeye yer verildiği, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda dizi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.29. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 11. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Kürdi Dizisi 2. Hicaz Dizisi 3. Rast Dizisi 4. Nihavent Dizisi 5. Nikriz Dizisi

Tablo 4.29'a bakıldığında da, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 11. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan aynı sayıda dizilere yer verildiği ve söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olup, aynı makamsal çalışmalara göre hazırlık yapıldığı tespit edilmiştir.

Buna göre, her iki öğretim programı kapsamında öğrencilere verilmesi öngörülen ünite, konu ve kazanımlarda yer alan dizilerin aynı sayıda olduğu, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olduğu ve tüm makamların da iki öğretim programında aynı olacak şekilde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, 11. sınıf öğretim programları arasında tonal ve makamsal anlamda önemli bir değişikliğin yapılmadığını göstermektedir.

4.12. 12. Sınıf Kemane Dersi Öğretim Programları İçerisinde Yer Alan Ton ve Makamlar İle İlgili Bulgular

2018 ve 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarının 12. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan ton ve makamlar ile ilgili bilgiler, Tablo 4.30 ve Tablo 4.31’de sunulmuştur.

Tablo 4.30. 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Segâh Dizisi 2. Hüz zam Dizisi 3. Karcığâr Dizisi 4. Saba Dizisi 5. Eviç Dizisi

Tablo 4.30’a göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf düzeyi ünite, konu ve kazanımları içerisinde toplam beş adet diziyeye yer verildiği, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda dizi olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.31. 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında yer alan 12. sınıf Kemane dersi ton ve makamları

Tonalite	Makamlar
-	1. Segâh Dizisi 2. Hüz zam Dizisi 3. Karcığâr Dizisi 4. Saba Dizisi 5. Eviç Dizisi

Tablo 4.31’e bakıldığında ise 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan aynı sayıda dizilere yer verildiği ve söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olup, aynı makamsal çalışmalara göre hazırlık yapıldığı tespit edilmiştir.

Buna göre, her iki öğretim programı kapsamında öğrencilere verilmesi öngörülen ünite, konu ve kazanımlarda yer alan dizilerin aynı sayıda olduğu, söz konusu dizilerin tamamının makamsal yapıda olduğu ve tüm makamların da iki öğretim programında aynı olacak şekilde bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, 12. sınıf öğretim programları arasında tonal ve makamsal anlamda önemli bir değişikliğin yapılmadığını göstermektedir.

Tablo 4.32. 2018 ve 2022 Kemane dersi öğretim programı tüm sınıf düzeylerindeki ton ve makamsal dizilerin benzerlik ve farklılıkları

Tonalite		Makamlar	
Benzerlikler	Farklılıklar	Benzerlikler	Farklılıklar
	1. Sol Majör Dizi	1. Buselik Dizisi	
	2. La Minör Dizi	2. Çargâh Dizisi	
	3. Do Majör Dizi	3. Uşşak Dizisi	
		4. Hüseyini Dizisi	
		5. Kürdi Dizisi	
		6. Hicaz Dizisi	
		7. Rast Dizisi	
		8. Nihavent Dizisi	
		9. Nikriz Dizisi	
		10. Segâh Dizisi	
		11. Hüzzam Dizisi	
		12. Karcıgar Dizisi	
		13. Saba Dizisi	
		14. Eviç Dizisi	

Tablo 4.32’de, 2018 ve 2022 yılları Kemane dersi öğretim programlarında tüm sınıf düzeylerinde ünite, konu ve kazanımlar içerisinde yer verilmiş olan tonal ve makamsal diziler yer almaktadır. Buna göre, tüm sınıflar için toplam 17 diziye yer verildiği görülürken, söz konusu dizilerden üç tanesi tonal, 14 tanesi ise makamsal yapıdadır. Tablo 36’da görülen toplam 17 dizinin tamamı 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında da bulunurken, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında tonal yapıda yer alan üç dizinin olmadığı ve söz konusu öğretim programında toplam 14 diziye yer verildiği belirlenmiştir.

Buna göre, her iki öğretim programı incelendiğinde, Kemane dersi öğretim programlarının ağırlıklı makamsal yapıda olduğu görülmektedir. 2018 yılı öğretim programında sadece makamsal dizilere yer verilmiş, süreç içerisinde güncellenen yeni öğretim programı içerisinde ise özellikle 9. sınıf düzeyinde tonal yapıda dizilerin hazırlandığı anlaşılmıştır. Bu durumdan hareketle; “tonal ve makamsal yönden 2022 yılı Kemane dersi öğretim programının, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programına göre güncellendiği, güncellenenin ise sadece 9. sınıf düzeyinde tonal yapıda gerçekleştirildiği” söylenebilir.

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında, GSL Çalgı Eğitimi-Kemane dersine ilişkin bugüne kadar hazırlanmış, onaylanmış, yürürlüğe girmiş ve uygulanmış olan iki adet öğretim programı karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmada, GSL Çalgı Eğitimi-Kemane dersi 2018 ve 2022 öğretim programlarının konu, kazanım ve tonal-makamsal yönleriyle incelemeleri gerçekleştirilmiş, yapılan analizler sonucu bulgulara ulaşılmıştır. Buna göre aşağıda, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda, elde edilen bulgular ışığında sonuçlar sunulmuştur.

1. 9. sınıf kemane ders konularının sayısı, gerek 2018 yılı Kemane dersi öğretim programında gerekse 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında, diğer sınıf düzeylerine nazaran daha fazladır. Buna göre 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında, konularda bir güncelleme yapıldığı, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konuları içerisinde yer alan bazı konuların birleştirilerek 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf konularına eklendiği tespit edilmiştir.

Çetin (2022) tarafından Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında hazırlanan “Güzel Sanatlar Liseleri’nde Uygulanan Viyola Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında da 9. sınıf viyola ders konu sayısının, diğer sınıf düzeylerindeki konu sayısına nazaran daha fazla olduğu, ayrıca 9. sınıf düzeyindeki konular içerisinde teorik konulara daha fazla ağırlık verildiği, tüm sınıflar genelinde ise makamsal dizilerin yoğunlukta olduğu konuların bulunduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu sonuç, çalışmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermiştir.

2. İçerik açısından incelendiğinde, 9. sınıf Kemane ders konularında hem 2018 yılı hem de 2022 yılı öğretim programlarında teorik ve uygulama ağırlıklı hazırlandığı görülmektedir. İlerleyen sınıflarda bu durum, tamamen uygulama ağırlıklı konulara dönmüş, buna paralel olarak konu sayılarının da azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

3. Dersin uygulama ağırlıklı “çalgı eğitimi” temalı bir yapıda olması sebebiyle, her geçen sene çalgıya daha hâkim olması beklenen öğrencilerin uygulama ağırlıklı çalışmalar yapması, eser icraları gerçekleştirmesi düşüncesinden hareketle, ders konularının da buna paralel olarak uygulama ağırlıklı hazırlandığı söylenebilir. 9. sınıf seviyesinde, ortaöğretime yeni gelen ve kemane çalgısı ile ilk defa karşılaşan

öğrencilerin çalgıyı tanımaları düşüncesi ile kimi konuların teorik içeriğe sahip olduğu görülmektedir.

4. Bilhassa “Süsleme Teknikleri” üniteleri kapsamında yer verilmiş olan tekniklerin, 2018 yılı öğretim programındaki konulara nazaran, 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında farklı sınıflarda konu olarak işlendiği belirlenmiştir. Bu durum, söz konusu ünite kapsamında 2022 yılı öğretim programında sınıf bazlı değişiklikler yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Her iki öğretim programında da yer alan konularda özellikle makam dizilerinde benzerlikler dikkat çekmiştir.

6. Kazanımlar açısından Kemane dersi öğretim programları incelendiğinde, 2018 yılı öğretim programında yer alan kazanım sayısının 2022 yılı öğretim programında azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre, 2018 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kazanımlarının bir kısmının birleştirildiği, benzer kazanımların bir araya getirilerek kazanım sayısının azaltıldığı, böylece 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 9. sınıf kazanımlarının oluşturulduğu anlaşılmıştır. Söz konusu kazanımların, öğretim programlarında yer alan konularla ilgili bölümde ifade edilen sonuçlara paralel şekilde, uygulama ağırlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

7. Sınıf düzeyinin yükselmesi ile her iki öğretim programında yer verilen kazanım sayısında azalma dikkat çekmektedir. Buna göre esas amacın öğrencilerde çalgıyı tanımaktan ziyade söz konusu çalgıyı doğru, etkili ve verimli icra edebilmesi olduğu düşüncesinden hareketle kazanımlarda uygulama temelli yapıya ağırlık verildiği görülmüştür.

8. 2018 yılı öğretim programı kapsamında, süsleme teknikleri ünitesi içerisinde yer verilen bazı kazanımların, 2022 yılı öğretim programında farklı sınıf düzeylerinde yer bulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, öğrencilerin söz konusu teknikleri öğrenmelerine ilişkin öğretim programı içerisinde yapılan değişikliği göstermektedir.

9. Her iki öğretim programında yer verilmiş olan uygulama ağırlıklı kazanımlarda, makam dizisi kazanımlarının çokluğu ve benzerliği dikkat çekmektedir. Bu hususta yapılan karşılaştırmalarda gözlemlenen farklılıkların özellikle 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı 12. sınıf kazanımlarında yer verilmiş olan “çok sesli eserler” ve “müzikal uyum” konu kazanımlarında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

10. Çalgıyla eser icra edilmesi süreci bireyin kimi zaman tek başına gerçekleştireceği bir eylemken, kimi zaman da grupla birlikte gerçekleştirilmesi gereken bir eylemdir. Dolayısıyla, birlikte icra edilecek eserlerde müzikal uyum son derece önemli bir konu olarak görülmektedir. Buna göre, güncellenmiş olan 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında “müzikal uyum” konusunun eklendiği ve bu konuya ilişkin kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

11. 2018 ve 2022 yılı Kemane dersi öğretim programlarının 9. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde yer alan tonal-makamsal dizileri incelendiğinde, 2018 yılı öğretim programında ne tonalite ne de makamsal dizilere yer verilmediği, buna karşın 2022 yılı Kemane dersi öğretim programında tonal yapıda dizilere yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, 2018 yılında ilk kez yayımlanan Kemane dersi öğretim programı içerisinde görülen eksikliklerden hareketle 2022 yılında yayımlanan öğretim programının 9. sınıf ünite, konu ve kazanımlarındaki tonal-makamsal dizilerin güncellendiğini göstermektedir. Söz konusu sınıf düzeyi içerisinde öğrencilere teorik bilgilerle çalgının tanıtılmasına da zaman ayrılması için, tonal-makamsal dizilerin çoğunlukla daha üst sınıf düzeylerinde yer verildiği gözlemlenmiştir.

12. Hem 2018 hem de 2022 yılı öğretim programlarının 10, 11 ve 12. sınıf ünite, konu ve kazanımları içerisinde sadece makamsal yapıya sahip dizilere yer verildiği ve her iki öğretim programında da aynı makamsal dizilerin öğretildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha çok makamsal yapıya yoğunlaştığını göstermektedir. Aynı zamanda 2018 yılında hazırlanmış olan öğretim programı kapsamında verilen makamsal yapıların istenilen başarıya ulaşmada faydalı olduğu, bu sebeple 2022 yılı öğretim programı kapsamında söz konusu tonal-makamsal dizilerde herhangi bir değişikliğe gidilmediği belirlenmiştir.

Öneriler

Müziğin birey yaşamında son derece mühim bir yeri olduğunun fark edilmesinden bu yana müzik eğitimi için okulların açılması ve müziğin bilimsel bir çerçeve içerisinde öğretilmesi talep görmeye başlamış, bu talep tarihsel süreçte izlediği yolu devam ettirerek bugüne kadar gelmiştir. Ülkemizde de GSL, söz konusu müzik eğitimini veren kurumlar arasında yer almaktadır. Kurum, müziğin mühim temel eğitim basamaklarından bir tanesi olmuştur. GSL’nde çalgı eğitimi derslerine yer verilmektedir. Bu çalgılar arasında yer bulan kemane çalgısının öğretimi, planları ve programları içinde bulunduğu döneme uyum sağlaması ve tarihsel süreçteki müzik

kültürümüzle çağdaş müziği birlikte kullanabilmesi ve öğretebilmesi için güncellenerek ve olumlu yönde gelişim göstererek değişmektedir.

Öğretim programlarının amacı, öğrencilere iyi manada kalıcı davranış olacak öğretimi verebilmektir. Çalgı öğretimi hususunda da teknolojiyi ve çağı izleyerek aynı zamanda Türk kültürüne de sahip çıkarak öğretim programlarının kapsamında değişiklikler gerçekleştirilmesinin son derece doğal bir süreç olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu açıdan, günümüze kadar hazırlanmış, onaylanmış, yürürlüğe konmuş ve uygulanmış olan GSL Çalgı Eğitimi-Kemane dersi öğretim programlarının karşılaştırılarak değerlendirilmesini gereksinim duyulmuştur.

Bu bakımdan incelendiğinde, Kemane dersi öğretim programlarında Türk müzik kültürünün yaşatılması için çaba sarf edildiği, çağa uyum sağlayan öğretim yöntemlerinden faydalandığı, öğrencilerin müzikal manada kemaneyi daha etkili kullanabilmeleri amacıyla bir program hazırlanmasının söz konusu çalgının öğretilmesi ve icrada verimin elde edilebilmesi hususlarında niteliği yükselteceği düşünülebilir.

Buna göre aşağıda, araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında önerilere yer verilmiştir:

1. Türk müzik kültürüne sahip çıkmanın ne derece önemli olduğu ortadadır. Bu sebeple Kemane dersi öğretim programlarında Türk müziği kültürü hakkında bilgiler verecek gerek teorik gerekse uygulamalı konu ve kazanımlara daha fazla yer verilmesi faydalı olacaktır.

2. Kemane, çalgı olarak yalnızca Orta Asya kültürüne ait değildir. Bugün Türk müziği kapsamında da son derece etkin şekilde icrası yapılan bir çalgı olarak bilinmektedir. Bu açıdan, araştırma içerisinde de görüldüğü üzere makamsal yapıya ağırlık verildiği, buna göre eser icra çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda çeşitliliğin artırılması, çalgı eğitimi alan öğrencilerde geniş bir repertuar oluşturabilmek amacıyla önemli olacaktır.

3. Çalgı eğitimi-Kemane dersi öğretim programları kapsamında dersle ilgili paydaşlarının (ders öğretmenleri, dersi alan öğrenciler, veliler, üniversitede görev yapan alan uzmanları, çalgı icrasında uzman olan kişiler vb.) görüşlerinin alınması ve bu görüşlere göre öğretim programının değerlendirilmesine ilişkin çalışmalar yapılması da faydalı olacaktır. Öğretim programının gerek güçlü gerekse zayıf tarafları

söz konusu paydaş görüşleri neticesinde netleşecek ve gerekli düzenlemelerin yapılmasına katkı sunacaktır.

4. Çalgı eğitimi-Kemane dersi öğretim programının gelecekteki güncelleme faaliyetlerinde öğretim programının unsurları olarak kabul edilen içerik, hedef, ölçme-değerlendirme süreçlerinin de gözden geçirilmesi ve ilgili olan alt boyutlar bağlamında zenginleştirmeler yapılması da faydalı olacaktır.

5. Benzer şekilde 2022 yılı Kemane dersi öğretim programı kapsamında, dersin uygulamasında uyulması gereken hususlar noktasında; “çalgi eğitimde çok eski ve bir o kadar da etkili olan usta-çırak ilişkisi ihmal edilmemelidir. Bu sistem programda hedeflenen amaçlara ulaşmak için işlenişe entegre edilmelidir. Sadece nota icrası ile Türk müziğinin karakteristik özelliklerinin yansıtılamayacağı fikrinden hareketle, Türk müziği çalgı sisteminin usta-çırak ilişkisi yöntemi de kullanılmalıdır. Bu sayede öğrencinin gelişimi ve motivasyonu desteklenmektedir” ifadeleri dikkat çekmektedir. Söz konusu hususa ilişkin öğretim programı bağlamında herhangi bir çalışmaya değinilmediği görülmektedir. Türk kültürü için kadim bir çalgı olarak kabul edilebilecek kemane çalgısının icrasında, usta-çırak ilişkisinin GSL öğretim programına entegrasyonu sayesinde öğrencilerin ilgili çalgının icrasında daha verimli ve hızlı gelişmeler kaydedebilecekleri söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Babacan, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin müzik beğenilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi, *II. Ulusal Hisarlı Ahmet Sempozyumu*, 137-150.
- Barış, A.D. (2007). Okul müzik eğitiminde çalgı eğitimi uygulamaları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (15), 1-12. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/154694>
- Büyük Larousse (1986a). *Rebek-rebab*. Cilt 21, Milliyet Yayınları.
- Çelik, Ö. (2018). *Batı Anadolu'da kabak kemane ve icra geleneği*. (Yayın No: 505042), [Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Dincel, D. (2018). *Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda kemane eğitiminin incelenmesi*. (Yayın: 510398). [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Durmaz, E. (2021). *Devlet Konservatuarları lisans düzeyi Kemane Dersi için öğretim programı önerisi*. (Yayın No: 669861), [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Anı Yayıncılık.
- Eşigül, T. (2018). *Orta Anadolu Abdalları'nın Keman İcrâ Özelliklerinin Tespiti ve Kabak Kemane'ye Uyarlanması*. (Yayın No: 511099), [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü].
- Fenmen, M. (1991). *Müzikçinin el kitabı*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları
- Gazimihal, M. R. (1958). *Asya ve Anadolu kaynaklarında İkliğ*. Ses ve Tel Birliği Yayınları.
- Gereken, S. E. (2020). *Bağlamada/Sazda misket düzeni için egzersiz ve etütlere dayalı öğretim modeli önerisi ve öğrenci başarısına etkisi*. (Yayın No: 624732), [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Gezgin, G ve Hoşgörür, V. G. (2005). Ekonomik ve sosyal kalkınmada eğitim. *Yüzcüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler/cilt_II/ozetler/v_hosgorur.htm.
- Gökçen, İ. (2017). *Esin Atıl'ın "Levni and the Surname" kitabında çalgı adlandırma yanlışlıkları*, https://www.academia.edu/36156803/Esin_At%C4%B1%C4%B1n_Levni%C3%AE_and_Surname_kitab%C4%B1nda_%C3%A7alg%C4%B1_adland%C4%B1rma_yanl%C4%B1%C5%9Fl%C4%B1klar%C4%B1
- Güneş, F. (1996). *Yetişkin eğitimi*. Ocak Yayınları.
- Güneygül G. (2020). Osmanlı haremde kadın sazende ve saz tasvirinin incelenmesi. *Etnomüzikoloji Dergisi*, 3(1), 125-156. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1208147>
- Kamiloğlu, R. (2007). *Ahmedoğlu Şükrullah ve "Edvâr-ı Mûsiki" adlı eseri*. (Yayın No: 218317), [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler* (32. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2022). *Güzel Sanatlar Lisesi Çalgı Eğitimi Kemane Dersi 9, 10, 11, 12. Sınıflar Öğretim Programı*. Ankara.
- O'leary, Z. (2004). *The essential guide to doing research*, SAGE Publications Ltd.

- Özcan, A. Y. (2008). *İklığ-Rebap-Kemençe-Keman: Yaylı çalgı evrimi ve müziği*. (Yayın No: 226031), [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü], YÖK Tez Merkezi.
- Özcan, A. Y. (2017). *Yaylı çalgının kökenleri*. Gece Kitaplığı
- Özdemir, M. A. (2020). *İklığ metodu (Yaylı Bağlama) başlangıç seviyesi -I*. Gram Kitap, Parodi Yayıncılık Pazarlama Dağıtım Tic. Ltd. Şti.
- Parasız, G. (2009). *Keman öğretiminde kullanılmakta olan çağdaş Türk Müziği eserlerin seslendirilmesine yönelik olarak oluşturulan hazırlayıcı alıştırmaların işgörsellik ve etkililik yönünden incelenmesi*. (Yayın No: 239242), [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Pelikoğlu, M.C. (2007). *Mesleki müzik eğitiminde geleneksel Türk Halk Müziği dizilerinin isimlendirilmesinin değerlendirilmesi*. (Yayın No: 205324), [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Resmi Gazete (1999). *AGSL'lerinin kuruluş ve amaçları*, Sayı : 23792.
- Tanrıverdi, A. (1997). Güzel Sanatlar Liselerinin müzik bölümlerinde uygulanan çalgı eğitimi ve viyolanın çalgı eğitimi içerisindeki yeri. *Mavi Nota Müzik ve Sanat Dergisi*, 25, 7-9.
- Taymaz, H. (1992). *Eğitim becerilerinin geliştirilmesi eğiticinin eğitimi*. Pegem Yayıncılık, 2. Baskı.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve Türkiye'deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 242-253.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uçan, A. (2018). *Müzik eğitimi*. Arkadaş Yayınevi.
- UNESCO (1985). *Yetişkin eğitimi terimleri* (A.Ferhan Oğuzkan Çev.). Unesco Türkiye Milli Komisyonu.
- Urhan, S. (2014). *Kabak Kemane Metodu*. Tezer Matbaası.
- Uslu, M. (1998). *Türkiye'de çalgı eğitiminin yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi*. (Yayın No: 78333), [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.
- Ünal, S. (1989). Müzik öğretimi nasıl geliştirilir, *Orta Öğretim Kurumlarında Müzik Eğitimi ve Sorunları Paneli*, Türk Eğitim Derneği VII. Öğretim Toplantısı, 25-26 Mayıs 1989, Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- www.mevzuat.gov.tr, Erişim Tarihi: 12.05.2023
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2006). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yöntem, V. (2022). *Kabak Kemane eğitiminde sağ ve sol el tekniklerini geliştirici özgün etüt ve eser önerileri*. (Yayın No: 748972), [Sanatta Yeterli Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. YÖK Tez Merkezi.

ÖZ GEÇMİŞ

Seyithan Deniz, Amasya Lisesini bitirdikten sonra Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Müzik Bölümünden mezun olmuştur. 2020 yılında OMÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans programına girmiştir. Seyithan Deniz orta derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları tarım, spor ve müziktir. (09.06.2023).

İletişim Bilgileri

ORCID ID : 0009-0003-4565-8594

Yayınlar:

1. Deniz, S. ve Çağlar, E. (2023). High school of fine arts instrument education-examination of kabak kemane education books in terms of form and content. Journal for the Education of Gifted Young Scientists, 11(2), 137-154. DOI: <http://dx.doi.org/10.17478/jegys.1284039>